

310636 వ్ర తి ది న ము వ్ర క టి ం ప ర బ డు ను

Vol. 10.

నంపుటము ౧౦

చెన్న పట్టణము 1923 వ సం॥ మే నెల 31-వ తేది గురువారము
రు థి కో డ్గా రి నా మ స ం వ త్స ర ము, అధిక శ్చ్యవహాస బహుళ ప్రథమం.

No. 52

నంచీక ౫౨

అమృతాంజనము అన్ని నొవ్వలకు మంచిమందు

అమృతాంజనము గాయము వుండకు ఘనమయిన మందు

చక్కని డబ్బీ తో నహా సీసా 1-కి రూ. 0-10-0 వ్ర తి యి ం ట ను ం డ ద గి న ది

అమృతాంజనము లోక ప్రసిద్ధిని బడసియున్నది. అమృతాంజనము అన్ని నొవ్వలకు సిద్ధామృతము. అమృతాంజనము అమృతశబ్దమాదివిగల మాయమందుగాదు. పోలుమందులవలన మోసముగలుగను. చంచభాషచీటిని చూచి కొనిన మోసముగలుగదు అమృతాంజనపు జగత్ప్రఖ్యాతవలన జేశమునందంతటను వెలసిరి.

అమృతాంజనము డిపో, బొంబాయి, లేక నెం. 7 తంబు శెట్టి వీధి, మదరాసు.

మార్షలు పోర్ట్ బుల్ స్టీము ఎంజినులు

తయారుచేయుట కగు వ్యయము తగ్గినందున మా పోర్ట్ బుల్ స్టీము ఎంజినులను తగ్గవల ధర్మపకారము
యిచ్చుటకు వీలుగనున్నదని మిక్కిలి సంతోషముతో తెలుపుచున్నాము.

స్టా కు ను ం డి స ర ఫ రా చే య బ డు ను

ఈదిగువ తెలుపబడినవాటిని స్టాకునుండి ధరఫరాచేయగలము. 6, 8, 12, 14, 16, 20 గజముల పవరు
గలిగినట్టియు మామూలుగా నమర్చబడు మేలైన పరికరములు గలిగినదియు ధరఫరా చేయబడును.

మార్షలు పోర్ట్ బుల్ స్టీము ఎంజినులు హిందూజేశమందు అంతటను ఉపయోగించబడుచున్నవి. అవి ఉత్కృష్టమైనవిగాను
ఎక్కువ ఖర్చులేనివిగాను, చాలకాలమువరకు మన్నినవిగాను యున్నవి.

పిండిచేయుటకు, పొట్టు విడదీయుటకు, పంపుచేయుటకు, వైలు డ్రైవింగుకుతగినవి. మతీయు కంట్లాక్టుదారులకు, కట్టడములు
కట్టువారికి మిక్కిలి ఉపయోగము చిత్రవిచిత్రపు జాబితాకు నేడేవాయును. మీకుకావలసిన ఎంజినుగూరించి గాని
లేక స్టాంటునుగూరించి గాని మంచి ప్రవీణులు సలహానిచ్చెదరు. సలహాకుగాను కట్టుమేమియు నివ్వ నవసరములేదు.

Marshall, Sons & Co., India, Ltd.

Engineers.

9, Second Line Beach, MADRAS.

and at

COIMBATORE, TANJORE.

CALCUTTA, BOMBAY, LAHORE, BEZWADA.

ఆంధ్రదేశ నిమ్మ జాత్యుద్ధరణ సంఘము

కేంద్రభాజనవసతిగృహము

విద్యావిశేష శూన్యత కడుదగ్గులై దుర్యసహకృతై, యితరవృత్తుల చేసికొనుటకు మార్గములేక ఆస్పృశ్యతచే బంధింపబడి అన్ని సంఘములకు వెనుకబడియున్న మాల, ముడిగ, పాక, చచ్చడిబాలుల కిద్దలను విద్యావంతులుగను, నీతిపరులుగను, హిందూమతభక్తులుగను, స్వతంత్రిత్వప్రులుగను జేయుటకు ఒక కేంద్రభాజనవసతిగృహము ఆంధ్రదేశమున కింతకును స్థాపించుటయే ఈ సంఘముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము.

2 రాజకీయ, మత, కుల, కుటుంబాలలో ఎంతమాత్రము ప్రవృత్తిలేక అదిమాంధ్రుల నీతి, మత, నైతిక, ఆర్థిక, సాంఘిక అభివృద్ధికి స్వజవాదరణముగా పాటుపడుటయే ఈ సంఘము యొక్క పరమోద్దేశము.

3. అదిమాంధ్రుల పాఠ్యాధిక అభివృద్ధిని, కృతసాయ జీవమునకును ఒక కేంద్రసహకారవసతి సంఘమును స్థాపించుట ఆశ్చర్యకరము.

కేంద్రప్రచారకమండలి

భూస్వాములకును పాకీయలకునుగల సమస్యను పరిష్కరించుటకును, ఆస్పృశ్యత తొలగించుటకు కలయు పాధనములను అవలంబించి అదిమాంధ్రుల జన్మహక్కులపై నిరంతరము సేకచేయుటకును ఈ ప్రచారకమండలి పాటుపడును.

విజ్ఞాపనము

మహాజనలారా! అదిమాంధ్రులను అభివృద్ధిలోనికి తీసికొనివచ్చుటకు అందఱును యేకాభిప్రాయమై యున్నాము.

ఈ సూతనయగమున ఆనేక ప్రతిష్ఠాపనలు బహుమదేనవి. వాటి యవిద్యాలయములు, పాఠశాలములు, గ్రంథాలయములు, దేశమైదలను వెదజల్లబడుచున్నవి. కాని సర్వవిధముల ఆధోగతిలో నున్న ఈజాతి నుద్ధరించుటకు ఆంధ్రమహాజనులు తమ కేంద్రసంఘము కేంద్రీకరించి కృషిసంజ్ఞుల లేదు. అందఱును నిమ్మజాత్యుద్ధరణ విషయమై పరిపూర్ణసానుభూతిగల ఈ సకలసంఘములో ఈ ముఖ్యోద్దేశములు గల సంఘమును స్థాపించి ఆంధ్రదేశమునందు నిమ్మజాతులపేరికలును బాగుచేయుటకై ఈసంఘమును స్థాపించినాము. దీనిజాతులయందు జాలిగుండెల వికలవృద్ధియు అందఱును ఈవైఖరి ఉద్ద్యమమునకు తోడ్పడ ప్రార్థించుచున్నాము. ఈ ఘనకార్యము నెరవేర్చుటకై అధ్యక్షులు మూడుటలు ఆయినను కావలసియున్నది. ఇది ఆంధ్రమహాజనుల ఔచిత్యమునై ఆధారపడియున్నది. కావున అందఱును తమకు తోచిన సాహాయ్యము జేసి దీనినిసాధరణకై తోడ్పడ గలందులకు వేడుచున్నాము.

1. మొదట రామచంద్రరావు, బియ్యే, బియ్యల్. ఎం ఎల్ సి. (అధ్యక్షులు ఏలూరు నిమ్మజాత్యుద్ధరణసంఘము.)
2. బడేటి వెంకట్రామయ్య బియ్యే, ఎం. ఎల్. (ఏలూరు పౌర సంఘాధ్యక్షులు.)
3. గూడూరి రామచంద్రరావు (అధ్యక్షులు గుడివాడ సేవాశ్రమము)
4. నూరి అంజనేయులు, బి. యే. బి. యల్. (కార్యదర్శి, ఏలూరు నిమ్మజాత్యుద్ధరణ సంఘము)
5. ఉప్ప సారాణిమూర్తి బియ్యే (ఏలూరి నిమ్మజాత్యుద్ధరణ సంఘము)
6. వెల్లంకి కృష్ణమూర్తి 7. తునుకు వెంకట్రామయ్య 8. నరాల సెట్టి దేవేంద్రుడు. 9. రాయల గంగయ్య 10. అత్తిలి నూన్యనాగాయణ (అదిమాంధ్రసాయకులు)

ప్రకృతమైన బంధరు మూమిడిపండ్లు
జహాంగీరు, ఇమాముజంగను, నాజాతుపండు బజారులో
నన్ను ధరింపకారము గల్గియుచేయబడును. కలయువారు ఆ
ద్యాన్యతతో ఆర్థరు పంపకలెను.
చె. వెం. నరసింహారావు ఖాదీనిలయుము.
(775) మచిలీకట్టణము, కృష్ణాజిల్లా

ఇదివరకురాకుండిన ఒకడపా మాప్రదర్శనశాలకుదయచేయుడు

మేలైన పుష్కరాగములు
సవరము బంగారుచేర్చి కట్టబడిన
అడ్డి గలు
ధర రు. 450-500 లు వరకు గలవు.
ఇదిగాక అన్నిరకముల సీమవెండి,
సకలముబంగారు నగలు అమృతమునకు సిద్ధ
ముగా యుంచబడును. హాజరుతో లేనివి అర్జయించిన సకల
మున క యా రు చే నీ యివ్వబడును.
ఉమ్మడి రామయ్యకెట్టి, గురుసామికెట్టి, కంపెనీ,
నగలవర్తకులు, 25, చై నాజుబారులోడ్డు, మదర గు.

లోకమయహార కస్తూరిమాత్రలు

పిన్నలు మొదలు వయస్సైన పెద్దవారివరకు సాధారణ వాంఛలన్నిటికిని వాడతగినది.
250-3000 మాత్రలుగల సీసా 1-కి ధర 0-4-0 1 మొదలు 6 సీసాలవరకు రూ 1-4-0
(505) మీ కస్తూరిమాత్రలను కులబద్ధకము, జ్వరము, జలుబు మొదలగు వ్యాధులకు వాడితిని అమోఘమైన
గణము కలిగినది. ఈ వ్యాధులకు కస్తూరి మాత్రలకంటె మించినదేదియు లేదు. ఎమ్. వి. అప్పారావు, అసి
స్టంట్ సూపర్ వైస్ టెంటు వాయల్ పాడు, చిత్రావతిజిల్లా
(505) నేను మీకడనుండి తెప్పించిన కస్తూరిమాత్రలు మిక్కిలి తృప్తికరముగా పనిచేసెను. జ్వరము, దగ్గు
కడిసము ఓటిని కట్టక కుదుర్చును. దయచేసి మరల 12 బుడ్లకు పంపకోరెదము. ఎమ్ రామారావువాయల్
పాడుజిల్లా సగ్గి ఎలిమెంటరీస్కూలు, కారికాల్.

వృష్కరాజరసాయనము:—అన్ని విధవ్యాధులచే గలిగిన బలహీనము రక్తక్షీణత, అరచి, కడుపులోమంట, మాత్రకాళము
లందు కుంట, మాత్రము సరిగా పోకుండుట, అత్యుష్ణము మొదలగు వాటిని తప్పక కుదిర్చి, మంచితక్తమును, కాంతి, బలము
నిచ్చును. రు. 2 లు ఔషధములు కొనువారికి మా శ్రీ రాములవారి పట్టాభిషేక క్యాండ్లరు ఇనాం
బ్రాంచి, నెం-331, తంబుకెట్టిపేధి, మద్రాసు. బ్రాంచినుండి, వి. పీలు పంపబడవు.
(8) పాశ్యపు వెంకటాచల పండితులు, శ్రీ శీతారాధువైద్యశాల, మైసూరు.

EVERYTHING for Aerated Water Manufacturers.
ఏ రి యే టే డ్ వా ట రు ను
తయారు చేయునట్టి వారికి అవసరమైన వస్తువు లన్నిటికిని
ఈ దిగువ చిరునామాకు వ్రాయవలెను.
Write to: Agent, Messrs. Barnett & Foster, VIZAGAPATAM.

విదేశములందలి భారతీయులు

ప్రాథమికసభ

తూర్పు దక్షిణ ఆఫ్రికాలలోని భారతీయలస్థితిగూర్చి విచారించుటకు కొలదికాలములో జరుగనున్న బహిరంగసభలో పాల్గొనుటకు ఇచ్ఛమున్న ప్రజాసంఘముల ప్రాథమికసభ మొన్న పాఠశాలము మహాజనసభహాలులో సి. గోపాలమీననుగారి అధ్యక్షతన జరిగెను. ఆసభకు యస్. శత్యమూర్తి, పి. రంగ స్వామిఅయ్యంగార్, పి. ఆర్. వొస్వామిఅయ్యంగార్, వి. యల్. కాశ్రి, డి. కే. టెలంగ్, యక. శ్రీరాం, సి. రాజ గోపాలాచారి, జి. రంగయ్యసాయదుగారలు మున్నగాగల ప్రముఖులు వచ్చిరి.

బహిరంగసభలో పాల్గొనుటకు ఆరు ప్రజాపితసంఘములు పాల్గొనుట కిష్టమును వెల్లెసె; అవియేవనగా:—మద్రాసు నాటుకోటి నగరత్తొర సభము, మహాజనసభ, తిమిళ నాడు స్వరాజ్యవత్తులు, ఆంధ్రస్వరాజ్యవత్తులు, సేనునల్ హోం రూఠీల, మద్రాసు ఆంధ్రజిల్లా కాంగ్రెసు సంఘము బహిరంగసభ జాను 5 వ తేదీ సాయంత్రం 5-30 గంటలకు గోకేహాలులో జరుగును.

అపుడు ఈ క్రింది చిరుత్తిర్యానములు బహిరంగసభ యందు చర్చకు జేబడును:—

(1) కన్యాలోని శ్వేతవానులు, అచటి భారత వాస్తవ్యులకు పౌరత్వపు ప్రాథమిక హక్కులను తిరస్కరించి, వారిని కాలనీనుండి వెళ్లగొట్టు నుద్దేశమున గిరియుంచబడునట్లు, ఈ విషయమై కలనీయులు ఇండియను ఆఫీసులు చంచలులుగ నుండుటనున్నది. ఈ భవాన ఆక్షేపించుచు, కన్యా భారతీయులకు న్యాయముగ హక్కులను ప్రసాదింప కుండుట ఇ. పీరియలు ప్రభుత్వము స్వామిదోహము జేయుట యగు ననియు, సామాజ్య భవిష్యత్తునకు కుద్రకము గలగజేయు ననియు నిశ్చితాభిప్రాయమును వెల్లెచున్నారు.

(2) టాంగై కాలో నెలకొల్పిన వర్తకమునకు సంబంధించిన కొన్ని నియమములు ఆన్యా యముల నియమ, దక్షిణ ఆఫ్రికాలో భారతీయులకు విధియుగ ఆందోళన జేయుటకున, వారిని ఆరాజ్యములనుండి వెడలగొట్టుట కవకాశ మేర్పడు ననియు, ఇండియాకును దక్షిణ ఆఫ్రికాకును సంబంధములు చెడుననియు ఈసభవాకు తమ నిశ్చితాభిప్రాయమును వెల్లెచున్నారు.

(3) తూర్పు దక్షిణ ఆఫ్రికాలలోని భారతీయులకు సంబంధించిన విషయములను తృప్తికరముగ పరిష్కరింపకున్న యెడల భారతీయులను ప్రభుత్వమును, ఆకాలనీలు చేసినట్లే మరల ప్రతికారము జేయుకాలము వచ్చునని యాసభవారిభిప్రాయముచున్నారు.

ప్రకటన

767

లాలావారి లంక తుమ్ములువేలం
జేవకోటరాజాగారి తాతాకు పోతవర లంక గ్రామములోని లాలావారి లంక తాతకు 20 బ్లాకులు జేయబడిన తాతాపు య 145 లు వైదిల్లరభూమిలోని మూడు 3 1/2 వేలు నల్లకుమ్ములున్న 800 వైదిల్లరకెల్ల తమ్ములున్న 2 1-6-28 లగాయతు 3-6-28 తేదీ వరకు పోతవర లంక గ్రామములో వేలంజేయించబడును. సదరు తుమ్ములు బండ్లు సామానులకున్నా నాగటి సామానులకున్నా పువయోగపర్వకుట యెక్కువ చేరకలిగియున్నవి. కాబట్టి యీ తుమ్ములు పాడదలచిన వారలు పాటకాలముకు ముందు రు 100-0-0 ధరావతు దాఖలు చేయవలసివున్నది. పిమ్మట ఆఖరుపాట పాడినవారు పాటముత్రంలో 1/4 కంటు సామ్మడిపాటిట్టుగా దాఖలు చేయవలసివున్నది. మిగతా వరకు పాటకాలమందు తెలియకర్పడవును.

జేవకోట యస్టేటు
నేజరుగారి ఆఫీసు
చల్లపల్లి, } వి. గోపాలకృష్ణయ్య,
మేనేజరు

ఒక కన్నపు దొంగను
నమ్మవచ్చును
ఒక బజారు కట్టెతాళమును మాత్రము నమ్మవచ్చు. మీరిచ్చుశ్వాతమైన భరతు ఒకవాడీనీ కట్టెతాళము వచ్చు. ఆలమారాలు, రెంపులు, యనుప పెట్టెలు, బ్రంకులు మొదలగు వాటికి తగినది. క్యాటలాగునకు ధరలకు వ్రాయుడు.
VARSHNEY METAL WORKS, ALIGARH

రంపవితూరి

వాల్తేరులో విచారణ

ఆంధ్రపత్రికావిలేజీ - విశాఖపట్టణం, 28-5-23

డాక్టరు కామేశ్వర రావుగారి సాక్ష్యము:— “నేను ప్రస్తుతము గంగరెడ్డిపాలెము గుబురి అసిస్టెంటు సర్జనును. ఏనుగుల క్రిందట నేను పితూరి డ్యూటీపయిని ఘాట్టుడివిజిక్ అసిస్టెంటు కమిషనర్ గారితో 8-9-22 తేదీని ఉంజరపాట నకు పోయియుంటిని. నేనున్న ట్రైమిక్ హాయిరుగారున్ను, బేస్టియన్ గారున్ను కొంతమంది రిజర్వు కానిస్టేబులున్ను వెళ్ళుచుండగా ఏనుగుల మావటివారు మమ్ములను కలిసికొని ఆచటకి 4 ముల్ల దూరములో పితూరిదాల్లన్నారని చెప్పిరి. ట్రైమిక్ హాయిర్ గారితోనున్న కొంతమంది రిజర్వుపోలీసువారితో నున్న మేము ఒకవైపునకు పోయియుంటిమి. మరియొక వైపునకు (పర్వతభిరమునకు) పార్వతీపురము జమాదారున్ను కొంతమంది రిజర్వువారున్ను పోయియుండిరి. మేము తుపాకీగుండు శబ్దమును వినియుంటిమి. మేమున్ను పితూరిదారులున్ను ముఖోన్ముఖము అయితిమి. ఉభయకటాలవారున్ను అయిదు నిమిషముల వరకు తుపాకులు పేల్చిరి. మేము పితూరిదాల్లచే వెనుకకు తరుమడితిమి. నేను పితూరిదాల్లకు దగ్గరయితిని, నేను ఐరోపియన్ దుస్తులలో (కాటు, బాటు, నూటు) నుంటిని. కొండపైకి పరుగెత్తుకొని పోవుచుంటిని. ఫి తూరి దాల్ల “చంపు, చంపు,” అనుచు నన్ను వెలుడించిరి. అప్పుడు నేను చిట్టడవిలో పరుగెత్తుచుంటిని. మరుసటి ఉదయము కొంతమంది కానిస్టేబులను కలుసుకొని వారితో ఘాట్టియాగా లంబ సింగిచేరితిని. అచ్చటనుంచి, సరిశీలనము చేరితిని. పితూరి సమయమునకుముందు మాసామానులను కొంతమంది కూలీలకెత్తితిమి. వారు పితూరిదాల్లను చూడగానే సామానులను అక్కడ విడిచిపెట్టి భయముచే పారిపోయిరి. పోయిన సామానులలో కొన్ని నావిన్ని మరికొన్ని ప్రభుత్వమువారి మందులపైపెట్టెలున్ను అయియున్నవి. ఆపోయిన ఆస్తిలో యాకోర్టులో నిపుడు ప్రదర్శించబడిన వానిలో కొన్నిటిని గుర్తింపగలను.” అని యీసాక్షి చెప్పెను.

ట్రైమిక్ హాయిర్ గారి సాక్ష్యము:— కొంతకాలము క్రిందట ఘాట్టు డివిజిక్ అసిస్టెంటు కమిషనరుగాను ప్రస్తుతము రంపా ఏజెన్సీ అసిస్టెంటు కమిషనరుగాను ఉన్న సి. డబ్ల్యు. ట్రైమిక్ హాయిర్ గారు తరువాత పిర్గాడితరపు పరిశీలనచేరిరి. “నేను ఘాట్టు డివిజిక్ అసిస్టెంటు కమిషనరుగా క్రిందటి జనవరి నెలవరకు నుంటిని. గత 8-9-22 తేదీని పితూరి పనిమీద నన్ను పోలీసు బలమువై యాజమాన్యము వహించి సకుపుటకు పంపిరి. మా బలము ఉంజరపాటనకు సగముదూరములోనుండగా ఏనుగుల మావటివారు మాతో కలిసికొని పితూరి దాల్ల మాకు సమీపములోనే యున్నారని చెప్పిరి. మేము కొండప్రక్క నున్నాము. పార్వతీపురము పోలీసు జమాదారును కొంత రిజర్వుతో నొకవైపునకు పంపి నేను కొంతమందితో కుడి వైపునకు వెళ్ళితిని. జమాదారు తన బలముతో మాకు 60 గజముల దూరములో నుండెను. జమాదారు తనబలమును భూమిపై పరుండ నాజ్ఞాపించెను. నేను నా మనుష్యులను ఘాట్టుపైకి తీసి కొనిపోయి తుపాకులను కాల్చించితిని. ఈరీతిగా 20 నిమిషముల వరకు గుండ్రును పేల్చితిమి. అంతట జమాదారు వెనుకంజవేయటకు మొదలిడెను. అందుచే నా స్థితి మరింత దుర్భరమాయెను. నా చేతున్ను తుపాకీ రెండుపర్వాయములు బాగుగ ప్రేలి తరువాత ప్రేలుట మానివేసెను. అందుచే నేను కూడ వెనుకంజ వేసితిని. మేము వెనుకకు మరలుచున్న స్థితిలో పితూరిదాల్ల “చంపు నరుకు” అనుచు మా వెంటబడిరి. నేను మరొక్క గుండ్రును ప్రేల్చితిని కాని తుపాకీ పనిచేయలేదు. నేను పరుగెత్తుకొనివచ్చి రోడ్డుపక చేరికొంటిని. అచ్చట పారిపోయిన రిజర్వు పోలీసు వారు కొందరు కూడ నన్ను కలుసుకొనిరి. వారిని కలుసుకొన్న తరువాత ఆరాత్రి బయలుదేరి సరిశీలనము చేరుకొంటిని. ఆ సంగతులు ఉద్యోగులతో చెప్పినాను. నేను పితూరిదారులలో నొక మనిషిని చూచితిని. ఆయనకు నల్లటి గడ్డము కలదు. ఆయన ఒకచెట్టుక్రింద కూర్చొని పితూరిదాల్లకు అప్పటప్పట అజ్ఞాపించుచుండెను. ఈయనే వారి నాయకుడై (శ్రీ రామరాజుగారు) యుండవచ్చును. చనిపోయిన కానిస్టేబులు (పార్వతీపురము రిజర్వు) భాష్యకారులు నావక నే పోట్లాటలో నుండెను. అతనికి చెప్పుకు కలదు. నేను సరిశీలనము 4 వ తేదీకి వచ్చితిని. విశాఖపట్టణంజిల్లా మేజిస్ట్రేటుగారికి నేను ఈ వైసంగతులను

గూర్చి రిపోర్టుచేసితిని. దాని అనుకూల ప్రభుత్వమువారికి పంపబడెను. నాయుక్కు యావత్తు స్వంతసామానులను పితూరి దారులవలె మైసవి. నాతో నున్న కొన్ని పోలీసుపుస్తకములు, ఇండియన్ పీసలుకోడ్డు, క్రిమినల్ ప్రొసీజరు కోడ్డు, పోలీసు అడ్డరల పుస్తకములు కూడ పోయినవి. నా కాంపు మంచము, దోమ కెర (సరిశీలనకు పోలీసు ఇన్స్పెక్టరుదగ్గర ఎరపు తెచ్చి నది) చెక్కుకోటు, కుషినివాని కోటు మున్నగునవి కూడా పోయినవి.

దామనపల్లి ఘాటుపోలీసులలో మృతినొందిన అసిస్టెంటు నూవరిం లెం డెంటుగా రగు స్కాటుకవర్ధగారు వాడుక చేసి యుండెడి రివాల్వరును నేను అప్పటప్పట చూచుచుంటిని. నేను దానిని పోల్చగలను. ఈ కనబరచిన రివాల్వరు ఆయనదేను” అని యీసాక్షి చెప్పెను

(కానుపరీక్ష) చేయగా నిలుల చెప్పిరి:— “పోలీసు దళములను సదుపుటకు నన్ను పంపి. (ఏజెన్సీ తహసీల్దారు) బాస్టియన్ గారుకూడ కూలీలను జతపెట్టుటకు మాతోవచ్చెను. ఏనుగుల మావటివారే పితూరిదాల్ల వచ్చుచున్నారని మాతో చెప్పిరి. భాష్యకారులు (చనిపోయిన కానిస్టేబులు) యుద్ధములో తగిలిన గాయములచేతనే చనిపోయినాడని నేను చెప్పలేను. కానిస్టేబులకును పితూరిదాల్లకును చేయికి చేయి కలసిన పోరాటము జరిగినదని నేను వివరించెను. భాష్యకారులు మొదటనుంచి కొనసరకును నాతోనే యుద్ధభూమిమీదను దుండెను.” అని యీ సాక్షి చెప్పెను.

తేరి నారాయణస్వామిగారి సాక్ష్యము:—పార్వతీపురము రిజర్వుపోలీసు జమాదారు తేరి నారాయణస్వామి ప్రమాణము వైసి ఇట్లు చెప్పెను: “నేను పార్వతీపురము రిజర్వుజమాదారును. 25 మంది కానిస్టేబులతోను ఇద్దరు హెడ్ కానిస్టేబులతోను ఉంజరపాటనుదగ్గర జరిగిన సంఘర్షణ సమయమున నేనుగూడ నుంటిని. పితూరి డ్యూటీపయిని మేము 8-వ తేదీకి వెళ్ళితిమి. నాకు ఏనెలయో సరిగా జ్ఞాపకములేదు కాని తొమ్మిదవనెల యనుకొనెదను. నాతో బేస్టిక్, ట్రైమిక్ హాయిరు డాక్టరు గార్లు కలరు. ఉంజరపాటనకు వచ్చినతరువాత ఏనుగుల మావటి వారు పితూరిదాల్లరాకనుగూర్చి చెప్పిరి. నేనాని 10 మంది కానిస్టేబులతో మమ్మును ముందులయింకలో నుండెదమని అజ్ఞాపించెను. వేరొక 4 గురున్న 1 హెడ్ కాల్లున్ను ముందుకు పంపబడిరి. మేమును పితూరిదాల్లకు ముఖోన్ముఖముయితిమి. పితూరిదాల్ల ఉన్న తల్లమునుండి గుండ్రును పేల్చుచుండిరి. మేము భూమటము నకు సరిగా పరుండియుండి తుపాకుల గాల్పు నారంభించితిమి “చంపుడు, నరుకుడు” అను నొక పెద్దకేక వివబడెను. మందు గుండు అంతయు పరిసమాప్తి అగుటచే మేము వెనుకకు మరల వలసివచ్చెను. భాష్యకారులు చనిపోవుటనుగూర్చి నాకు తెలుసును. ఆయనవంటున్న పటకాయన్ను, బయనలున్ను నేనే తీసుకొంటిని.” అని యితడు తెలిపెను.

(కానుపరీక్షలో):— “నేను పటాలపు కొలువులో నుంటిని. నేను 80 మంది పితూరిదాల్ల వస్తుయున్నట్లు వింటిని. గంగరాయమాడుగుల వెళ్ళుచుండగా దారిలో ఈ సంఘర్షణ తటస్థగుటచే మేము సరిపోవునంతటి మందుగుండు ముందుగా తీసుకొనివెళ్ళుటకు విలులేకపోయెను. మాతో 156 తూటాలను తీసికొనివెళ్ళితిమి. అందులో 26 తూటాలుమాత్రమే ప్రేల్చితిమి. తుపాకులకు మేము బయనలులను తగిలించి పోట్లాడుటలేదు. భాష్యకారులు చనిపోయిన సంగతి మాత్రమే నాకు తెలుసును. ఏ కానణము చేత భాష్యకారులు చనిపోయినాడో నాకు తెలియదు. కాని మరీ కొన్ని దినములు పోయినతరువాత పితూరిదాల్ల భాష్యకారులను పొడిచి చంపినని మాత్రము వింటిని. అతను పితూరిదాల్లచే గుండు దెబ్బకల్ల చనిపోయె నను మాట నాకు తెలియదు” అని యీ సాక్షి చెప్పెను.

చాపా శ్రీరాములుగారి సాక్ష్యము:— “నేను పార్వతీపురము రిజర్వు కానిస్టేబులును. నేను జమాదారుతో ఉంజరపాట నకు వెళ్ళితిని. కొందరు నాతో నాల్గుమైళ్లదూరములో పితూరి దాల్లన్నారని చెప్పిరి. ఆసంగతి జమాదారుతో చెప్పగా నన్ను నూరు 4 గురినిచ్చి పితూరిదాల్లను గురించి తెలుసుకొనటకు “అడ్వాన్సుగాడు”గా వెళ్ళమనిచెప్పెను. పితూరిదాల్ల మావైని తుపాకులను కాల్చిరి. మేము కూడ కాల్చితిమి. ఇటుల తుపాకులు కాల్పుట 30 నిమిషములవరకు జరిగెను. మేము వెనుకకు తరుమడితిమి. నేను భాష్యకారులశవమును చూచితిని. అతను తప్పిపోయిన మూడు దినములకు ఆయనశవమును చూచితిని. శవము యూనిఫాంను దుస్తులలో నుండెను. నేను శవమును డాక్టరు పరీక్షనిమిత్తము లంబసింగి తీసికొని వెళ్ళితిని. నేను

ఆయన దుస్తులపైనున్న నెంబరును చూచితిని. యూనిఫాంను తోనే శవము ను దహనము చేస్తిమి.” అని యితడు తెలిపెను.

క్రాంతి:— “అప్పుడు ఏ గాయములు భాష్యకారులకు కలిగినవో నాకు తెలియదు” అని యితడు తెలిపెను.

కొంతకాలమువరకు రాజుగారితో పితూరి సరిపి రెరు వాత వారిసంఘమును వదలి ఇంటనుండగా పోలీసువారిచే పట్టు వడి ఆరుమాసములకాలమువరకు శిక్షను పొందిన ఈ దిగవ 4 గురు కొండవారుకూడ సాక్ష్య మిచ్చిరి.

వంపలి అప్పన్నగారి సాక్ష్యము:— “నేను గూడెమువాస్తవ్యుడను. నేను కొన్నాళ్లు రాజుగారిపతూరిలో కలసియుంటిని. నన్ను బలవంతముగా రాజుగారిమనుష్యులు తీసికొనిపోయిరి. నేను పొలములో పనిచేస్తూయుండగా గామగంటువోర, మల్లం దొరగార్లు నన్ను మాటులమోయుటకు బలవంతముగా తీసికొని పోయిరి. నన్ను అక్కడనుంచి కిరబాలు తీసికొనిపోయిరి (2) కేబా అనన్య్యాసి, కాకులగర్లకు (ము 22) పితూరిదారులుగానున్నారు. వారిపై డిచ్చట ఖైదీలుగా నున్నారు. సన్యాసి చాపరాతి పాలెం కాపురముడు. మా గ్రామం పితూరిదారులు వచ్చినప్పుడు 6 మంది మాత్రమే గలరు. వారందరు, తుపాకులను కత్తులను, తూటాలసంఘలను, పటకాలను ధరించియుండిరి. కరబాలలో భోజనసామగ్రిలను అడిగిపుచ్చుకొని శంకుచేసుకొని కిల్లంకోట పోయిరి. అచ్చటనుండి గంగరాయమాడుగులమీదుగా వుంజరీ ఘాటుపోతిమి. అచట 5 ఏనుగులను చూడగానే ఏనుగులు భోజన సామగ్రిలను తెస్తాయున్నట్లున్నది. తెల్లవాండ్రవలె నా ఉన్నా కేమా చూడండి ముట్టడించి సావగ్రులను వశపర్చుకుందాము— అని రాజుగారు మాతో చెప్పినారు. ఏనుగులు ముందు వెళ్ళుచుండగా వాటితో పితూరిదారులు వెళ్ళుచుండిరి. వుంజరీఘాటు దగ్గర కొంతబలము వెనుకనుండి పోయెను. వాటితో నేనుకూడ నుంటిని. నాతో మాటులు మోయువారుకూడా ఉన్నారు. 6, 4, 21, 1, 7, ముద్దాయిలు కూడ ఉన్నారు. వారి నిచ్చట ఖయిదీలుగా నున్నవారిలో పోల్చగలను. మూడో ఖయిదీ ఒక నుత్తిని పట్టుకొనెను. 22-ము 7-ము; కూడ మాటులు మోయుచుండిరి. 18, 14, 5, 2, ముద్దాయిలు కూడ నుండిరి. వుంజరీ ఘాటువద్ద కాన్స్టేబులు చనిపోవుటను గురించి నాకు తెలుసును. గామగంటువోర గుండువేసి ఆకాన్స్టేబులను చంపెనని నులు జను జోగయ్య నాతో చెప్పెను. కొన్నిమరాయిలు, గొంగుళీలు కత్తులు పితూరిదారులు తీసికొనిపోయిరి. (ఇచ్చట కొన్ని ప్రదర్శిత సామానులను సాక్షి పోల్చెను) అచ్చటనుంచి మేము గుల్లిపాడుమీదుగా కి మిడి పల్లి పోయి అచట వంటచేసి కొంటిమి. అచ్చట 3 ముద్దాయి పిట్టా ఆదియ్య మమ్ములను విడిచి పారిపోయెను. అన్నవరం, వెలిగాలం, గానుగలపాడు, చట్టబండను, గదిపూలెం, యిట్లు చాలగ్రామములు తిరిగితిమి. దిగు పూడిగగ్గల రాజుగారు ఒక ఉత్తరమును వ్రాసియాయగా చడగ పోయ్య (8 ము) 9 వ ముద్దాయిన్యారా ఎచ్చటకో పంపెను. అక్కడనుంచి, చాలవరం, చదలవాడ, సింగంపల్లి, దండంపల్లి, అనురెడ్డ, ఎల్లపల్లి వగైరా చాల గ్రామములు తిరిగి గనుక్కొండకు వచ్చితిమి. ఇచ్చటనే రాజుగారు సాధారణముగా నివసింపుచుందురు. అక్కడ ఒకపాక కట్టబడియుండెను. అచ్చట పదికోజులు రాజుగారు పూజచేసిరి. మేము భోజనసామగ్రిలకు ప్రయత్నించుటకు, దామనపల్లిఘాట్ నకు పోతిమి. రాజుగారు మాత్రము గనుక్కొండదగ్గర పూజచేసికొనటకు ఉండిపోయిరి. గంటువోర మల్లు దొరగార్లును, మేమును మాడుగుల వారి మీదుగా పోవుచున్న ఒక కాన్స్టేబులను పట్టుకొని విడిచి వెడితిమి. ఆ సమీపపు గ్రామ మునకు అచ్చట కారడ విశా ఒక చాపరాయిని చూపెను. దానిపై ఆరాత్రి మేము శయనించితిమి. ఆగ్రామమునకు ఇచ్చిన సామగ్రిలలో మేము వంటచేసుకొని భోజనముచేసిన తరువాత గ్రామమునకు వచ్చి ఐయ్యవారున్ను, తెల్లవారున్ను వస్తున్నారని మమ్ములను తొందరపడునిచ్చి చెప్పెను. గంటువోర, మల్లువోర, బొంకులు దొరలు కొంతమంది పితూరిదాల్లతో ముందుకు వారు వచ్చుదారని పోయిరి. మాటులుమోయు మేముమాత్రము ఒకచోట గానుకొనియుంటిమి. ప్రభుత్వపునుష్యులవై యుద్ధము చేయుటకు వెళ్ళిన మనుష్యులలో ఇచ్చట 6, 7, 17, 21 ముద్దాయిలు కలరు. 22, 12, 18, 11, 18 ముద్దాయిలును మాటులను మోయుచుండిరి. కొంతసేపు అయినతరువాత ఇద్దరు తెల్లవారున్ను ముగ్గురు కానిస్టేబులున్ను గవర్నమెంటువైపున వెన్నెలాటలో చనిపోయిన మేము వింటిమి. తరువాత పూజ చేయుచున్న రాజుగారిదగ్గరకు మేము వెళ్ళితిమి. బొజ్జన్నపడాలున్ను, సుజకోశముగదయున్ను చేరి యొక తెల్లదొడను చంపి నట్లు మా మాతలో అనుకొనిరి. కానిస్టేబులను ఎవరు చంపిరో

అనిమాత్రము అనుకొనలేదు. పితూరీదార్లు తరువాత భోజనసామగ్రిని గ్రహకొరకు నువ్వలము వేల్చిరి. ఇంతట సేనున్న, ముద్యయ్యయున్న, మరదయ్యయున్న, పితూరీదార్లు తప్పించుకుని పారిపోతిమి, నరికిపట్టణం తాళాకా మేజు స్ట్రీటుగారు మాకు నెలల ఖయిదు వేసిరి.

క్రాసుపరీక్ష:—సేను పితూరీలో కొంతకాలముంటి నని నన్ను ఊహించిరి. రాజుగారు ఇదివరకు గూడెము రావడము నాకు తెలియదు. రాజుగారు గూడెము వచ్చునని పితూరీదార్లు చింతపల్లి రాజవమ్మంగి క్రిష్ణదేవిపేటస్టేషనులను అదివరకే దోచి కొని రని వింటిని. రాజుగారు పితూరీదార్లతో (ఉదయము) 8 గంటలకు గూడెమువచ్చి ఆ సాయంత్రమే నన్ను తీసికొని వెళ్లిపోయారు. నన్ను చింపిస్తారనే భయముచే వారితో సేను పితూరీలో కలిసివారు. రాజుగారి పితూరీకి చేరిన (యిప్పుడీ కొద్దుల) నన్ను 22, 21, 1, 28 ముద్దాయాలు నాకు పొడగూచి వారకులచే వారిని సేను బాగుగా నెరుగుదును. నాతో మరొకరిందరు గూడ గూడెములోనే పితూరీలో చేరిరి. ఈ చేరిన వారిలో 7 గుర్రమైన నరికిపట్టణము కొద్దుల సేను విచారణ జరుగుచున్నది. ఇంకా కొంతమంది పట్టువడలేదు. కొంతమంది ఖయిదులో నున్నాము. ముగ్గురు నాతో ఊరు ననుభవించుచున్నాము. రెండవ ముద్దాయా రేపాల సన్యాసి మాతో గూడ గూడెములోనే పితూరీలో చేరెను. వీరయ్య దొరబాడ్డ మీనుపాకల గ్రామం కాపురము. అతనే ఆ గ్రామం ముసగలు. అతనుహాడ పితూరీలోకలిసెను. గంటందొర నన్ను పట్టుకొని “మీరాజు, చక్రవర్తిగారు వచ్చిరి. ఆయనతో నీవు కలియకపోలే నిన్ను చంపివేస్తాము” అనెను. ఉండేరా ఘాటుదగ్గరను, దామనపల్లి దగ్గరను జరిగిన యుద్ధములలో ఎవరు తుపాకులను పేల్చియుండిరో తెలియదు. సేనును మూటలు మోయువాళ్లున్న ఒక బండరాయిచూచిన దాగుకొనియున్నాము. సేను భయముచే ఎటుల పితూరీలో ప్రవేశించితిరో అటులనే ప్రాణభయముచేతనే తిక్కినవారుగూడా పితూరీలో చేరి యున్నారేమో చెప్పలేను” అని యీసాక్షి చెప్పెను. ఈతని వారితో పితూరీదార్లతో కొంతకాల ముండి తప్పించుకొని పారిపోయి వచ్చిన ముగ్గురు ప్రస్తుతము 8 నెలల 8 దినములనుండి చెరపాలలో నున్నారని వారికి చెరి ఆరునెలలు కారాగృహానికి వేయబడెను. వారుకూడా యిటులే చెప్పిరి. (క్రాసు)

ప్రస్తుతము కొద్దుల సోదరుల ముద్దాయాలు తుపాకులను చిన్న మూటలకూడ ఒకేపర్యాయము పట్టుకొనేవారు. వారికి తుపాకులు పేల్చుట యేమిన్ని తెలియదు. గంటందొర, వల్లుకొర, గంటలుకొర వగైరాల ఉపయోగమునకు కావలసినవృద్ధులు అందిచ్చుటకు మాత్రమే వారల్లు తుపాకులు పట్టుకొన్నారు. పితూరీలో చేరకపోయినవో పితూరీదార్లు ప్రాణము తీసివేస్తారనే భయముచే నాకుం తెలుల పితూరీలో కలిసిరో ఆభయము చేతనే ముద్దాయాలు కూడా పితూరీలో చేరియుండవచ్చు నని వారు క్రాసుపరీక్షలో చెప్పిరి. 26-వ తేదీ శనివారమునాడు విచారణ కావలసిన సాక్షుల విచారణ సమాప్తి అయినది. సోమ వారమునాడు మరల విచారణ ప్రారంభ మగును.

రెంపపితూరీనాయకు లగు శ్రీరామరాజుగారి అనుచరులవై తేదీన క్రిమినల్ సేరము తిరిగి తరిమ్యాసాక్షుల విచారణ ప్రారంభమయెను.

హ్యూముగారి సాక్ష్యము:—భంపపితూరీ స్వేషలు హ్యూటీయనున్న అకిలైటు నూపరింటెండెంటు హ్యూముగారి విచారణ ప్రారంభ మయెను. ఆయన ఈ క్రిందవిధముగా చెప్పెను. సేను ఏకైక స్వేషలుహ్యూటీయై గత 11-9-22 తేదీనుంచి యున్నాను. ఆరాత్రి స్కాటుకవద్ద కీసీగార్లు నరికి పట్టణములో నా బగదగ్గరకువచ్చి గంటావారి కొత్తగూడెము దగ్గరనున్న ఆరలోపదగ్గర పితూరీదార్లున్నారనిచెప్పిరి. పితూరీదార్లు కొంతమంది పొంచియుండి పోలీసువారిని చంపుటకు ప్రయత్నిస్తున్నట్లు కొందరు గ్రామస్థులవల్ల తెలియవచ్చినది. మరుదటి యుద్ధయము సేనును పొరస్తుగారను 40 మందితో స్కాటుకవద్ద, పీ, పో, కా. మూర్తిరాజుగార్ల బలమునకు సహాయముచేయుటకై బయలుదేరితిమి. సేను ఆరులోపలొకిని విరుద్ధబోలీసువారు గంటావారి కొత్తగూడెమువైపునకు వెళ్లి నాము. పితూరీదార్లు చెదిరిపోయి కణికిగ్రామము పోయినట్లు ఆరగూరు భోగట్టా పంపిరి. స్కాటుక వద్ద కీసీ సాక్షివగైరా లసాక్షి కణిమీదుగా గంటావారి కొత్తగూడెముదగ్గరనుంచి ఆలోపదగ్గరకి వెళ్లవలెనని బయలుదేరెను. సేను బాకాము ప్రదక్షణలు గ్రామములు వెళ్లివారు. తరువాత సేను ఒక గడ్డదగ్గర ఒకచేసిరి. అప్పుడు మధ్యాహ్నము రెండుగంటలువేళ అయి

నది. పితూరీదార్లు అకస్మాత్తుగ వైబడకుండ బసకు నాల్గువైపుల చుట్టూ కావలాలు వుండిరి. ఇట్లు కావలావున్న వాలో నొకడువచ్చి ఇద్దరు పితూరీదార్లు పొడకత్తులను చేతపట్టుకొని ఆ తారిని వస్తున్నట్లు చెప్పెను. ఈ భోగట్టా తెచ్చినవాడు దాగుకొని వారి నిద్దరిని పట్టుకొని నాదగ్గరకు తీసికొనివచ్చెను. మీరు ఎవరని సేను ప్రశ్నింపగ మొదటవారు జవాబుచెప్పలేదు. గాని మేము మందులకొరకు వెళ్లితిమిని తరువాత జవాబుచెప్పిరి ఆ మందులను చూపుడనగా వారిద్దరును చూపలేదు. 8 వ ముద్దాయా చేనినో దాచుతూయున్నట్లు నాకు అగపడెను. ఆ వస్తువును చూపుమనగా ముద్దాయా చూపలేదు. అందుచే వారి నిద్దరిని అనుమానించి సేను అరెస్టుచేసిరి. 8 వ ముద్దాయా బట్టలో నొక యింగ్లీషు న్యూసుపేపరు కమరుగలిగిన నొక ఎక్సరు వైజువు ప్రక మున్నది. ఆ పుస్తకమును సేను తీసికొంటిని. అంతట పో. కా. మూర్తిరాజు ఆ పుస్తకమునుచూచి దానిలో నొకపేజీలో బాంబులు తయారుచేయుటకు కావలసినవస్తువులు నాటిపొల్లు జాబితా యున్న దని నాతో చెప్పెను. దానిలో శ్రీరామరాజుగారు తునివాస్తవ్యులగు వేరొక రాజుగారికి వ్రాసిన యుత్తరముగూడనన్నది. (అయుత్తరము ఇదివరకే డి 4 ప్రదర్శితకాగితములనుంచి ప్రతికలో ప్రచురణఅయెను.) ఆ పుస్తకమును దానిలో నున్న యుత్తరమును సేను స్వతఃము చేసికొని ఘంటావారి కొత్తగూడెము వైపునకు పోవుచుంటిని. తాము పితూరీదార్లనున్న శ్రీరామరాజుగారు ఈ యుత్తరమును తుని తీసికొనిపోవ్వమని వారితో చెప్పినట్లునూ అందుకొరకు వారు తుని సమీపించగా అచ్చటి పోలీసువారు వారిని వెంట దరిమి నట్లు నూ 8, 9 ముద్దాయాలు నా దగ్గర వస్తుకొన్నారు. రాజుగారు తమ్ముడు “కణికి”యొద్ద 18వ తారీఖురాత్రి కలుసుకొమ్మనన్నట్లు గూడ ఆ ముద్దాయాలు చెప్పిరి. గంటావారి కొత్తగూడెముకుగాని అడ్డావలనుకుగానివచ్చి కలుసికోవలెనని యా నచ్చట నుండి రాత్రి సమయమున కణికికిపోయి పితూరీదార్లను పట్టుకోవచ్చుననియు సేను వెంటనే కవర్లుగారికి కలుసుకొనితిని. స్కాటుకవద్దగారు నిశాసమయమున అడ్డావలవద్ద వారిపరివారముతో నన్ను కలుసుకొనగా కీసీ, పోస్టరుగార్లను మేమును తెల్లవారుఝామున 4 గంటలకు కణికి దగ్గరచేరి గ్రామము ముట్టడించగా పితూరీదార్లు అక్కడ లేరు. 21-9 ముద్దాయాలను కృష్ణదేవిపేట పోలీసుస్టేషనులో వశపరచి ఆ సంగతి డి. వి. జీ గారితో చెప్పితిని” అని యితడనెను.

(క్రాసు:) సేను ప్రాపిక్యాపనపనిని వార్తాసంగ్రహము పనికూడ చేయుచున్నాను. 21-9 ముద్దాయాలవద్ద సేను చూచినవంక కత్తులు సాధారణముగ కొండప్రజలందఱుచేతులలో నుండును. పట్టణప్రాంతములందలి కొండప్రజలదగ్గర ఈ కత్తులుండుట ఆరుదు. ఈ త్రేతములో దస్తూరీ రాజుగారిదని మూర్తి రాజుగారు నాతో చెప్పలేదు. మూర్తిరాజుగారు బాంబులను తయారు చేయు వస్తువుల జాబితా అని చెప్పెను గాని సాధారణముగా హిందూకుటుంబములలో తయారుచేయు పొటాపకాయల సామగ్రి జాబితా అని చెప్పలేదు. పితూరీ ఏకారణములచే వచ్చినది అని సేను గ్రామస్థులనే పని అడిగియుండలేదు. పితూరీదార్లను పట్టుకొనుటకు కావలసిన భోగట్టాలను గ్రామస్థులను అడుగుచుండెడివాడను. రాజుగారి కిని తదితర పితూరీనాయకులకును భయపడి పితూరీదార్లతో కలిసిమని నాతో ఆగ్రామముల కొండవారు చెప్పియుండలేదు. కొండవారిభాష నాకు తెలియకపోవుటచే సేను స్వయముగా వారితో మాటాడలేకపోతిని” అని యీసాక్షిచెప్పెను.

మూర్తిరాజుగారి సాక్ష్యము:—పిమ్మట హెదుకనిట్టు మూర్తిరాజుగారి సాక్ష్యముజరిగెను.

ఖానుబహద్దరు అబ్దుల్ హాజీ సాహేబుగారి సాక్ష్యము:—సేను 16-9-22 తేదీ మొదలు 16-5-28 తేదీవరకుపితూరీ కార్యాలయముయందు నున్నాను. లాగరాయపితూరీని అంతరింపజేసినందుకు దొరతనమువారు నాకు కింగ్సుమెంటు ఇచ్చియున్నారు. సహాయనిరాకరణ యుద్ధమును సంశరింపజేసినందుకు ఖానుబహద్దరు మీరును నిచ్చిరి. రిటూరింగులో బాగా పనిచేసి నందుకు ఒకటవతరగతి యోగ్యతాపత్రకను పొందియుంటిని. గూడెము తహసీలుదారు బాప్టిక్ గారిని సేనెరుగుదును. సేను దర్బారు చేసిపిమ్మట పితూరీకారణములను గురించి రిపోర్టు చేసియున్నాను. “బాప్టిక్ గారు ప్రజలను బాధపెట్టెదరు. ప్రజలచే 500 రూపాయలు పనిచేయించుకొని పనిబాగా చేయలేదను అబద్ధపునుపై 100 రూపాయ మాత్రమే హులీల కిచ్చేవారు. ఇటుల నెలకు 1 రూపాయ ఇచ్చుటచే కొండప్రజలు బ్రతుకుట చాల కష్టమైనది. మూతాదార్లు భూలివాళ్లను తీసుకరాకపోలే

మింపకాయగుండను వారి మగ్గస్థలములు బాప్టిక్ గారు రాయించేవారు. ఇటులనే అనేకబాధలు పెడుతూ ఒకానొక భూసంబంధమైన దావాలో అన్యాయమైన తీర్పును గామగంటం దొరకు వ్యతిరేకముగ నిచ్చెనని ప్రజలు నాతో చెప్పిరి. పితూరీనిగూర్చి సెనింక సెన్నియో కారణములను వింటిని. సేను బాప్టిక్ గారి చర్యలనుగూర్చి ‘ఒకగట్టిరిపోర్టును వ్రాయగా బాప్టిక్ గారిని ఇప్పుడు పొట్టుంగికి బదిలీ చేసినారు. సంతానం పిల్ల అనువోవరుసీయరుగూడ ప్రజలను బాధపెట్టుటలో బాప్టు గారికి చాలాతోడుపడెను. ఈయనను తిరవరవాత బర్తరువు చేసిరి. సేను 4-వ ముద్దాయాని పోల్సుగలను. ఆతనిని జగలు పాలెము నొద్ద 17-11-22 తేదీని సేను అరెస్టుచేసిరి. సేను అప్పుడు స్వీస్ గారిలో నుంటిని. రాత్రి 2 ఘంటలప్పుడు మంచి అడవిలో ఒక మంచముపలుని 4-వ ముద్దాయా పరుండియుండగా పట్టుకొంటిమి. అతనిదగ్గర ఒకగండ్రగొడ్డలియును, ఒకకత్తియును: యుండిన. రెండవ ముద్దాయ (రెడ్డి వెంకయ్య అనే అ...) ఎవరుతీసుకొనివచ్చినారో సేను చెప్పలేను.

ప్రా: ప్లీడరు:—మీరు పోల్సుగలరా?
వాజే సాహేబుగారు:—పోల్సులేను. (కాగితముచూచుకొని) రెడ్డి వెంకయ్య అను నతని (కొంచముసేపు జాబితాచూచి) కింగరెడ్డి బాలయ్య అను నాతను రాజవమ్మంగిలోనుండగా పట్టుగించెను. అప్పుడు అతనిదగ్గర ఇనవకత్తి 1 టీ వున్నది.

ప్రా: ప్లీ:—సంగటు గంగయ్యను ఎవరు తీసుకొని వచ్చినారు?

అజేబు సాహేబుగారు:—నాకు జ్ఞాపకములేదు. రీస్టు చూచినగాని సేను చెప్పలేను. (ఒకరిపోర్టు చదువుచూ) యీ రిపోర్టు సేనే పంపినాను. ఈ రిపోర్టులోనూడా నరికిపట్టణం గ్రామస్థులు వస్తుగించిరి” అని యితడు చెప్పెను.

(క్రాసుపరీక్ష):—ముద్దాయాలను వచ్చినవెంటనే నరికి పట్టణం పంపివేస్తాయుండేవాడిని కాని 4వ ముద్దాయానిమాత్రము భోగట్టానిమిత్తము కొంతకాల ముంచిరి. సేను ఎవరినిపంపితిరో (గంగులువగైరాలను) యిప్పుడు పోల్సులేను. రిపోర్టులలో చెప్పబడిన లాగరాయ పితూరీలో బందిపోటులు మాత్రమే జరిగెను. లాగరాయ పితూరీ ఏరియాగూడ ఇదియే అయియుండవచ్చును.

ప్లీడరు:—ఇప్పుటివరకే ఆ పితూరీలోనూడా పోలీసు స్టేషనులలో మండుగుండు తుపాకులను దోచుకొనుచుండెరా?

సాక్షి:—వారికి ఎవ్వరు ఆటంకము కలిగిస్తే వారిని దోచుకొని వారియొక్క ఆయుధములను తీసుకొనేవారు.

జడ్జి:—వారుగూడ ప్రభుత్వమును నిర్భూలము చేయవలసిన యుద్దేశముతోనే పితూరీ చేసినారా?

సాక్షి:—కాదు. వారియుద్దేశము అధికారులు.

ప్లీడరు:—ఏకైకీలో ప్రజలచే బలవంతముగా పని (బాప్టిక్ దొర వగైరాలవలె) చేయించుకొనుట ఆచారము కలదా?

సాక్షి:—నాకు తెలియదు.

ప్లీడరు:—అయిదువందల రూపాయలపని నూరు రూపాయలతో చేయించుకొని తరిమ్యా గాలుగువందల రూపాయలను గవర్నమెంటు తరపున పనిచేయుచున్న బాప్టిక్ గారు స్వలాభమునకే ఉపయోగపరచుకొనెనా లేక ప్రభుత్వమునకు జను కట్టెనా?

సాక్షి:—బాప్టిక్ గారుస్వలాభముకొరకే ఉపయోగించుకొనె నని నానమ్మకము.

ప్లీడరు:—బాప్టిక్ గారియొక్క దారుణ చర్యతే ఈ పితూరీకి కారణమని మీరు జెప్పెదరా?

సాక్షి:—నేనేకాదు. అందఱు అధికారులను అట్లనే చెప్పెదరు.

ప్లీడరు:—ముతాదారులు ముసగలులు గ్రామస్థులు ఈబాప్టిక్ గారు చర్యలను గురించి ప్రభుత్వమువారికి చేసుకొన్న విజ్ఞాపనలు అడవిలో మొల్లరాయెనా?

సాక్షి:—సేను చెప్పలేను.

ప్లీడరు:—దీనిలో కొంతమందికి బాప్టిక్ సంతానం (అయిన తా. వోవరుసీయరు) వగైరాలవైన నున్న ద్వేషము వలననే ఈ పితూరీ లేచినదిగాని ఎంతమాత్రము ప్రభుత్వమును సంపదచేయుటకు గా దందురిది నిజమేనా?

సా:—వారిమనస్సులో ఏమున్నదో చెప్పలేను.

ప్లీడరు:—ప్రజలు మొల్ల మనగానే ప్రభుత్వమువారు అచ్చటనుంచి బాప్టుగారిని తీసివేసినవో ఈ పితూరీ లేగి యుండ దని మీరు నమ్మెదరా?

సాక్షి:—అట్లు చేసిన పితూరీ జరుగునో జరుగదో సేను చెప్పలేను.

ప్రీతరు:—మీరు పట్టుకున్న 4వ ముద్రాయీ అప్పుడు జబ్బుతో నున్నాడా? అచ్చట సాధారణముగా ప్రతి కొండవారును కత్తి గొడ్డలి పట్టుకొందురా?

సాక్షి:—అవును జబ్బుతో నున్నాడు. కొందరు ఆయుధములను పట్టుకొనుట వాడక గలదు.

ప్రీతరు:—మిమ్ములను అగ్గిదొర అని పిలుచుటకు కారణము మీ దగ్గర ఆస్థాయము దహన మగుననియో?

సాక్షి:—నాకు అగ్గిదొర అని లాగకాయపితూరీలో పేరుపెట్టినారు. గాని ఈ పితూరీలో కాదు.

ప్రీతరు:—గంటుందొర వగైరాలకు ఈ కొండవారిలో పలుకుబడి కలదా?

సాక్షి:—కొంతభాగముపై పలుకుబడి కలదు. కొంత భాగముపై లేదు. కొందరు ముద్రాయీలు నాతో కడుపుకు జరుగక కూటికిలేక మూటలుమోయుటకు వెళ్లితిమని చెప్పిరి. రెడ్డివెంకయ్యను పట్టుకొన్నప్పుడు 12 రూ. వాడిదగ్గరనున్నచో లేవో నేను చెప్పలేను. రాజుగారికి కొండప్రజలలో కొండజులై పలుకుబడిగలదు. కొండజులై లేదు.

ప్రీ:—రాజుగారికి దివ్యశక్తి కలదని ప్రజలు అనుకొనిరా?

సా:—కొందరు అనుకొనేవారు.

ప్రీ:—రెండు సంవత్సరములలో బ్రిటిషు గవర్న మెంటు యుండదని రాజుగారు చెప్పుచుండెడివారని మీకు తెలియునా?

సాక్షి:—అట్లు రాజుగారు చెప్పుచున్నట్లు వదలి గలదు. అని యితడు తెలిపెను.

4వ సాక్షి:—శ్రీనివాసరావుగారి సాక్ష్యము:—నేను మార్చి (1922) దగ్గరనుంచి నరికిపట్టణం సర్కిల్ ఇన్ స్పెక్టరుగా నున్నాను. నాకునరికిపట్టణం గురించిన సైక్లెట్ రికార్డులు ఉన్నాయి. దోపిడిని గురించి తెలిగ్రాము పంపెను. అది నాకు చేరలేదు. అందుచే ఎక్స్ ప్రెస్ కు కానిచ్చేటటువంటి పంపెను. ఆఖరున 24-8-22 తేదీన నాకు భోగట్టా అందినది. నేను వెంటనే అందరి అధికారి వున్న తంతుల నంపితిని. ఆ తేదీమొదలు నేను పితూరీ డ్యూటీ పయి నుంటిని. నేను నా దోమతెరను బ్రెమెన్ హాయిరుగారికి ఎరవు ఇచ్చితిని. పోలీసులందరూ ప్రత్యక్షముకూడ ఇచ్చితిని. డి. వి. జి గారు నా కొకయుత్తరము (డి 2) ను ఇచ్చి తర్జుమాచేయ వునిరి. డి 3 తర్జుమా కాగితము. డి 4వ ప్రత్యక్షము దీనిపయి ఇని పియల్లు నూఅర్చుగారిని- నేను హెండ్లెసన్ (విశాఖపట్టణం కలెక్టరు) నూఅర్చు గారికి ఆ కాగితముల నిచ్చితిని. స్కాటు కవర్డు హాయిటరుగార్ల (దామనపల్లియెడ్ల పితూరీలో చనిపోయిన) కవముల ఇన్ క్విస్టర్ నేను జరిపితిని. వారు గుండుబెప్పుచే చనిపోయిరి.

(కాసుపరీక్ష):—నేను పితూరీ డ్యూటీలో తినుబడి వగైరా స్టోర్స్ పట్లయిమిదనున్నాను" అని యీసాక్షి చెప్పెను.

45. బి॥ రామస్వామిగారి సాక్ష్యము:—విశాఖపట్టణం హె॥ కానిస్టేబులు. "నేను విశాఖపట్టణం రిజర్వ్ హె॥ కా॥ లును, నేను 24-8-22 తేదీన సైమల్ డ్యూటీమీద పితూరీకి వెళ్లినాను. స్కాటుకవర్డుగారితో గుంటుందొర ఇల్లు పోదా చేసినాను.

జడ్జి:—అది ఏ గ్రామము?

సాక్షి:—అక్కడ పూరులేదు. రెండుఇళ్లుమాత్రము కలవు. సోదాకాలంలో యింటిలో గంటుందొరభాగ్య కలదు. అప్పుడు 196 నెంబరు 129 నెంబరు బయనెట్టు 1 దోమతెర 1 మరాయి దొరకెను. (ప్రదర్శనముకావడ వస్తువులలో వానిని సాక్షి పోల్చెను.) ఇవి పట్టుకొని కృష్ణదేవిపేట స్టేషనుకు తీసికొనివచ్చితిమి. ఈ సోదానుగురించి కవర్డుగారు రిపోర్టు వ్రాసినారు.

(కాసుపరీక్ష):—మేము ఆదారి వెంబడి వస్తూయుండగా గంటుందొరయిండ్లవంట నున్నవని తెలిసెను. ఒకవేళ పితూరీదార్లు ఆయిల్లో వుంటారేమో అని చూచుటకు కవర్డుగారు మమ్ములను తీసికొని వెళ్లిరి. ఈ సామానులు చిన్నమాటగా కట్టి ఆయింటిద్వారముకడ వెళకలో పెట్టియుంచిరి. రెండవ యిల్లు 20 గజముల దూరములో నున్నది. ఆయిల్లో గుంటుందొర నివసించునది. అతనిభార్య ఒక్కతెరపు మరియెవరు లేరు. ఇల్లు చిన్న గుడిసె- చిన్న తలుపుమాత్ర మాయింటికిగలదు. గోడలుగాని తలుపులుగాని అంత బలమయినవి కావు" అని యీసాక్షి చెప్పెను.

46 హె॥ కా॥ రంగనాయకులు సాక్ష్యము:—(విశాఖ పట్టణము) క్రిందటి సంవత్సరము అక్టోబరు నెలనుంచి నేను పితూరీ పనిమీద వున్నాను. నూఅర్చుదొరగారితో నేనుగూడ వెళ్లినాను. దీనిలో 1922-న తేదీన 4వ ముద్రాయీ పట్టల పోలయ్య అనే వానిని పట్టుకొంటిని. మేము దొరగారితో తిరిగి వస్తూయుంటే లోతుగడ్డమార్గములో ఆముద్రాయీ మమ్ములనుచూచి పారిపోవుచుండెను. అప్పుడు నేను నిలవబడుచుంటిని. ఆతడొక గోన

మాటును పట్టుకొని వస్తూయుండెను. తన గ్రామము తునిదగ్గర పడంత అని అతడు చెప్పెను. ఆ మాటులో 160 నెంబరు బయనెట్టును 2 చిన్న కత్తులను, 1 చిన్నకొటును ఉండెను. వానిని 6-9-22 న చింతపల్లి తీసికొని వెళ్లితిమి.

(కాసు):—నాతో పట్టా పోలయ్య రెండు దినములు వుండెను. అతను తెలివి అయినవాడో కాడో నాకు తెలియదు. పడమటవాడు ఇంతదూరము వచ్చుటకు కారణమేమని అనుమానించి పితూరీదారులతో కలిసితివా అని అడిగితిని. పితూరీదార్లు తనను విడిచిపెట్టి పారిపోయారని చెప్పెను. తాను నిద్రపోవుచుండగా వారు తన్ను వదిలి వెళ్లిపోయినారని ముద్రాయీ చెప్పెను. అని యీసాక్షి చెప్పెను.

యతిరాజులనాయుడుగారి సాక్ష్యము:—(సబు ఇన్ స్పెక్టరు.) ఇదివరకు స్కాటు కవర్డుదొరగారి దగ్గర రీడరుగా నుంటిని. ఇప్పుడు చింతపల్లిలో నున్నాను. వారి కవమునుగూర్చి పంచాయితీలో నేనున్నాను. వారి కమానుమంచము, పిప్పలు, వగైరాలను జూచుచుంటి కిగాన నేను వానిని పోల్చగలను.

(కాసు:—) ఏకారణముచేత ఈసామానులు పోయినవో నాకు స్వయముగా తెలియదు. అది పోయినపుడు నేను దగ్గరలేనని" యీసాక్షి చెప్పెను.

47. వల్లయ్యగారి సాక్ష్యము:—(గూడెం తా॥ గుమస్తా) నేను జేస్టిస్ (తహసీలుదారు) గారి కాంపుక్కార్కును- ఉండేరిపూటునకు నేనుగూడ వెళ్లియుంటిని. అప్పుడు వెబ్బులాట జరిగెను- నేనుగూడనున్నాను మాకాంపుసామాను అంతా పోయెను. అది నాస్వంత ఆస్తి. ప్రదర్శిత వస్తువులలోనే 1 కంబళి, మరాయి, మున్నగునవి. 1 జత మేజోళ్లు నాకే.

(కాసు:—) సామానులు పోయినప్పుడు నేను దూరముగానున్నాను. అందుచే నాకు ఎవరు ఎత్తుకొనిపోయినారో తెలియదు. నేను మేజోళ్లను విశాఖపట్టణంలో కొన్నాను. ఇవి పోలీసు మేజోళ్లుకావు" అని యితడు తెలిపెను.

48 చోడిమెళ్ల నరిసింహారావు గారి సాక్ష్యము:—నేను పూట్టుడివిజెట్ కార్కును- నేను బ్రిటిష్ హాయిరుగారితో వుండేరి పూట్టునకు వెళ్లినాను. అప్పుడు పితూరీదార్లకును పోలీసువారికిని పోరాటము జరిగెను. నా ఆస్తి కొంతపోయినది. (ప్రదర్శిత వస్తువు లన్నియు పోల్చెను).

(కాసు:—) మాసామాను మావెంటనే వచ్చేది. కూటలు సామాను మోయుచుండిరి. పితూరీదార్లు తుపాకులు పేల్చగా నీ ఎవరిసామాను ఏదో తెలియనంతటి గండరగోళముతో మేమందరము పరుగెత్తితిమి. అటులనే పోలీసులుకూడ పరుగెత్తిరి. అని యితడు చెప్పెను.

49. ముంజేరి కరభం నాయుడుగారి సాక్ష్యము:—నేను ముంజేరి ముకాదారు అన్నను - పితూరీదార్లు సెప్టెంబరు నెలలో ఆదివారమువాడు మాపూరు రావడం నేను ఎరుగుదును. పితూరీదార్ల చేతులలో తుపాకులు కత్తులు వగైరాలు కలవు. పరార్డుతై పోట్లాటకు తుమ్మకు రావలెనని రాజుగారు మమ్ముల నడుగగా మేము రామన్నాను. బియ్యముకూడలేవు. ఆడవాళ్లు పాలములోకి పోయినారని చెప్పినాను. ఇంతలో నాల్గు ఏనుగులు లంబసింగిమీదుగా పోవుచుండెను. ఒక పితూరీదారు ఏనుగులను చంపుతా ననగా అటులచేయవద్దు. రిజర్వను నూదొరలనున్ను చంపవలెను గాని వాటిని కొట్టవద్దని రాజుగారు చెప్పిరి. "దెబ్బలాటజరుగును గనుక మీ గ్రామములో ఎవరిని వుంచకండి దెబ్బలు తగులుతవి" అని నాతో రాజుగారు చెప్పగా భయముతో నేనుపోయి మావాళ్లనందరినీ మాపూర్లో నుంచి పంపివేసిని. ఒక కనిపేయవచ్చు గడ్డపైవున్న పూట్టుతై దెబ్బలాటజరిగినదనినాతో చెప్పగా నేనుఆసలమునకుపోయి చూచితిని. కవము ఒకటి కనబడెను. ఆసంగతివైవారితో చెప్పినాను. అప్పుడు పంచాయితీ జరిగినది. ఆ పంచాయితీలో నేనుకూడ నున్నాను. నేను ఆ పంచాయితీలో సంతకము చేసియుంటిని (అని కాగితములో తన సంతకమును పోల్చెను).

(కాసు:—) నేను మొదట ఆ కవమును చూచినప్పుడు మా గ్రామస్తులుకూడ నున్నారు. ఈ ఒక్కకవమే మాకు కనపడ్డది. ఆ కవముప్రక్కను కత్తి పడియుండలేదు. హెచ్చురక్తము ప్రక్కను మండలమై యున్నది. తుపాకిగుండుదెబ్బ తల వెనుకభాగమున గలదు.

తిరిగి పరీక్ష (ప్రా॥ ప్రి॥ బుర్ర మొండెమునకు అంతే యున్నదా?

సా:—అంటియే యున్నది.

ప్రా॥ ప్రి:—డాక్టరుగారు పీక పూర్తిగా తెలిపియినదని చెప్పినారే నీవు చూచినావా?

సా:—నేను బాగా చూడలేదు" అని యీ సాక్షి చెప్పెను.

50 వ సాక్షి అప్పారావుగారి సాక్ష్యము:—నేను క్రిష్ణదేవిపేటలో 4 సం॥ ములనుంచి కానిస్టేబుగా నున్నాను. కీసీదొరగారు నన్ను పితూరీదార్లను కనుగొనుటకు వెళ్లమనగా దామనాపల్లి జైడ్రెస్సుమీద వెళ్లి గ్రామమున్నటును కలుసుకున్నాను. అతను చింతపల్లి వెళ్లుచున్నాను ముకాదారు రమ్మన మన్నాడు అని చెప్పగా వెళ్లవద్దు దొరగారు నన్ను నీదగ్గరకు పితూరీ భోగట్టాకు పంపినారు అని చెప్పగా వుండిపోయినాడు. ఇంతలో సాయంత్రముకాగా పితూరీదార్లు గామ్గంటుందొర వగైరా 70 మంది పోలీసుతుపాకులతోను కత్తులతోను వచ్చిరి. జమాదారుకత్తి ఒకటికూడ కలదు. గంటుందొరను నే నదివరకు బాగా ఎరుగుదును. అతను నాదగ్గరకు వచ్చి నీవు మాతో కలిస్తే నేగాని చంపివేస్తా మనెను. నేను రాత్రే నంటిని- రమ్మనమని గూడెము తీసికొనివెళ్లిరి. అక్కడ భోజనసామగ్రి దింపి భోజనము చేసినతరువాత మరల దామనపల్లి నన్ను తీసికొనివచ్చి మేము లంబిసింగి తోరున్నా మని రిపోర్టుపంపుమని నాతో చెప్పి నన్ను వదిలిరి. ఇంతలో స్కాటుకవర్డు, హాయిటరుగార్లు 25 గురి (రిజర్వ్) తో రాగా ఈ వర్తమానంతయు చెప్పితిమి. నన్ను వారితో కరభన్నపాలెము రమ్మన మని చెప్పగా మే మందరము బయలుదేరితిమి. త్రోవ చాల సన్ననిది. ఒకరి తరువాత ఒకరు పోవుచుండిరి. బల్లారి రిజర్వ్ ఎడ్వాన్సు పార్టీగా ముందు వెళ్లుచుండెను. స్కాటుకవర్డు, హాయిటరు దొరగార్లు తరువాత వెళ్లుచుండగా గుళ్లు పేలెను. ఇద్దరు దొరలును నేల పడిపోయిరి. నేను రాయిచాటున దా గుంటిని. ఎడ్వాన్సుగార్లు నన్ను అనుమానించి గుండువేయగా సిగ్గులుచేసి నేను మీవాడనే అంటిని- అందుచే నన్ను చంపలేదు. మే మంతట కరభన్నపాలెముకల్లి అచ్చట కీసీ హేపిలదొరగార్ల సయి న్యముతో కలిసికొని ఈ సంగతి చెప్పితిని. పిమ్మట మొగలి దొడ్డి వచ్చి కొంతసేపుండి తిన్నగా క్రిష్ణదేవిపేట వెళ్లితిని. వీరిని నేను పోల్చగల నని సాక్షి 7, 19 ముద్రాయీలను మరి 5 గురిని పోల్చెను.

(కాసు:—) నేను వీరిపేర్లతో సహితము యీ ముద్రాయీలను ఇదివరకే ఎరుగుదును. నేను ఈసంగతిని గురించి (వాగ్దత్తి రిపోర్టులో ఈ వై ఆసామీలను దామనపల్లిదగ్గర చూచినట్లు నేను వ్రాసియుండలేదు. నేను వెళ్లకపోతే చంపివేస్తారేమో అని ప్రాణభయముచే వెళ్లితిని. భోగట్టా తెలుసుందని కూడ వెళ్లినాను. ఆడ్వాన్సుపార్టీకిన్ని చనిపోయిన దొరలున్న స్థలమునకున్న 80 గజములు దూరము గలదు. చంపబడ్డ దొర వెనుకనే నేనువుంటిని. మావెనుక పారాకూడ మాతో కలిసి వచ్చుచుండెను. దారి చాల యరుకుగా నుండుటచే ఒకరివెనుక వొకరు వెళ్లవలసివచ్చినది. ఆడ్వాన్సుగార్లకు మాకు మధ్య నరణ్యము కలదు. వారు క్రిందగాత లోనికి పోవుచున్నారు. పితూరీదార్లు మాకున్న క్రిందవారికిన్ని మధ్య జొరబడలేదు. నేను తాగున్నప్పుడు బల్లారివారు గుళ్లుకాల్చలేదు. వారు సిద్ధముగ నున్నారు.

కోర్టు:— పితూరీదార్లు ఎవరైనా గుళ్లు పేల్చుట నీవు చూచినావా?

సాక్షి:—నేను గుళ్లు పేల్చుటనుమాత్రమే చూచినాను- అంతేకాని ఎవరుపేల్చిరో తెలియదు. మొట్టమొదట గుండునకు ఒకదొరయున్ను రెండవగుండునకు రెండవదొరయున్ను పడి పోయినారు. గుండ్లు ప్రక్కనుంచి వెనుకనుంచి వచ్చుచుండెను," అని యీసాక్షి చెప్పెను.

పూసర్ల లక్ష్మోజీగారి సాక్ష్యము:— నేనుకృష్ణదేవి పేటలోనెల్లమందు వర్తకుడను- బియ్యము పప్పుదుకాణము కూడ కలదు. పితూరీరాజుగారిని నేనెరుగుదును. రాజుగారు వెట్టిక పంచాయితీకోర్టులో ప్రజలచే నే నెన్నుకొనబడినాను. ఎవరు లేకపోతే నేను పంచాయితీకోర్టునకు వెళ్లియున్నాను. రాజుగారు ఆగష్టునెలలో పితూరీచేయుటకు తెలియును. ఇదివరకు నాల్గు నెలలక్రిందట పితూరీచేయుటకు ప్రయత్నించినట్లు తెలిసి అధికార్లు తనిఖీకి రావడము నాకు తెలియును ఆరోజు 12 గంటలకు రాజుగారు ఆగష్టు సప్తమి లయిన 70 మంది పితూరీదార్లతో వచ్చిరి. రాజుగారిచేతిలో కత్తిలేదు. ముందుగోకుల యల్లెను సాము చేస్తూ "చక్రవర్తి గారు వచ్చినారు లేకండి" అని కేక వేసెను. ప్రజలు చాలామంది గుమగూడిరి. పితూరీదార్లు వెంటనే స్టేషనుకు వెళ్లి అక్కడ 20 గుండ్లు ప్రేల్చి కొన్ని కత్తులు తుపాకులతో తిరిగివచ్చి వానినిమాత్ర యింట్లోనుంచిపారిపోయినారు. 1, 3, 6, ముద్రాయీలను నేను అప్పుడు చూచితిని- వారిని పోల్చగలను. వకటముద్రాయీ తుపాకిని పట్టుకొనెను. నా తాలూకు 15 వంచముల బియ్యమున్ను, 82 రూపాయీలును పితూరీదార్లు దోపిడిచేసినారు. నేను భయముచే ఇల్లు వదిలి పారిపోయినాను.

క్రాసు:— మాయలు స్త్రీమనుష్యుల దారిలోనే
యముగిది. ముందుస్త్రీమనుష్యులలోనే దోపిడి జరిగినది. తరువాత గ్రామ
ములో మాత్రం దోపిడిచేసినారు. ఆ రోజున 12 గంటలకు
భయముచేత నేను పారిపోతిని. అందుచే ఏమిజరిగినదో నేను
చెప్పలేను. ఎవరు మా సామానము తీసి నాతో చెప్ప
లేను. నేను పోవుచు ముద్దాయాలు కూలివచ్చుచు
వ్యవసాయదారులను అయిపున్నారని వారు తిండికి
లేక గడ్డపై మెంటు వెట్టివలకు పోతారు. వారు చుపాకులను
పువచూగించలేదు. నేను కంసాలి వెంకటేశ్వరయ్యను సీతూరి
అయిన తరువాత చూచితిని. తనాస్తిలుదారు గారు మా గ్రామం
వచ్చిరి. నీని ముగ్గులలోను పోలీసులలోను నూత్రమే మా
సామ్యు సోయివట్టు రిపోర్టు ఇచ్చినారు. నేను ఈ ముద్దాయా
లను చూచివట్టు రిపోర్టులో వ్రాయించున్నాను. నాఅంతట నేనే
పిటూరినాగు బిజ్జయ్య ఇన్స్పెక్టరు. నేను ఇయ్యచేతనే
సామ్యువానా. శ్రీరామగారును పిటూరినాగు మా గ్రామం రాక
పుగ్గులు 5 నిమిషములకు ముందు స్కూలుమాస్టరు పిటూరి
నాగు వస్తూయ్యుట్టు చెప్పినారు. ఇంతలో పిటూరినాగులు
గూడ వచ్చినారు” అని యీ సాక్షి చెప్పెను.

చింతనపల్లిస్త్రీమనుష్యుల దోపిడి

శ్రీ. ఆదంగారి సాక్ష్యము:—“నేను చింతనపల్లిస్త్రీమను
వకాసు అక్కడకు నుండి. 22-8-22 వ తేదీ 12.47-9.42
క. స్టేషనుగూడ నాతో నుండి. 1, 2 ముద్దాయా లావాడు
సామ్యుకాలము 5 గంటలకు పోలీసుస్త్రీమనుష్యులతోనొకటి రాజు
గామను పిటూరినాగులను నమ్మచున్నాడు మీరు లోనిపోయె
దిరా లేక ఎక్కించెదరా అని అడిగిరి. అంతలోనే 800 మంది
వచ్చి స్త్రీమనుష్యులను మట్టుకొనిరి. వారిలో కొందరికై తుపాకులను
మరికొందరికై బిల్లులు బాణములు యీటెలు నుండెను. వారు
మమ్ములను ముగ్గురిని పట్టుకొని కట్టివేసిరి. రాజుగారు వసా
రాలో కుర్చీపై కూర్చుండిరి. వారిలో కొందరు లోనిపోయె
కాల్చులను తీసుకొనివచ్చిరి. ముందుకొట్టు తాళముచెయియ్యని
నమ్మ రాజుగారుగూడా నా వద్ద లేదంటిని. అంతట వారు
దానిని పగులొట్టి మందుగుండును తీసుకొనిరి. రాజుగారు
అయిదములను వారి కందరికిని పంచివెట్టిరి. గాంధీకి జయ శ్రీ
రామరాజ్ జయ అని అరుచుచు వారు 5 సార్లు తుపాకు
లను కాల్చి వెదలిపోయిరి.” అని యీ సాక్షి పోయిన తుపాకుల
నుబరులను తెలిపెను. 5 గురు ముద్దాయాలనుగూడ చూచితినిని
గుర్తించెను. (క్రాసు) “పిటూరినాగుల వచ్చునది వెంటురు
బాగుగా వచ్చుది. న నొక్క క్షణమునకు కట్టివేసిరి. మా వీపు
లను స్థంబములకు కట్టుటచే మేము ముగ్గురమును స్త్రీమనుష్యులలో
జరుగుచున్న పనులను బాగుగా చూడగలిగితిమి. పిటూరినాగులు
తెల్లపజుట్టు మా కట్టు విప్పివేసిరి. వారున్నంతపుడు గ్రా
మస్తు తెవరును స్త్రీమనుష్యులకు రాతేను. పిటూరినాగులు రాత్రి 7
గంటలకు వచ్చి కని క్రిందికొద్దులో నేను చెప్పలేదు. ఈ ముద్దా
యాలనుగూడ రాజుగారి జల్లులోనివారే యని నేను వివరేదు.
వారు దోచుకొనుచున్నపుడు మొదటిముద్దాయ మెంపల తిరు
గుచుండెను గాని లోనికి పోలేదు. ఏమియును తీసుకొని పో
లేదు. ఈ ముద్దాయాల నదివరకు నే నెన్నడును చూడలేదు.”
అని యీ సాక్షి చెప్పెను.

మరికొందరు సాక్షులుగూడ నటులే చెప్పి కొన్ని గురులను
గుర్తించిరి-

కృష్ణదేవీపేట పోలీసుస్త్రీమనుష్యుల దోపిడి

సి. హెచ్. జి. రామస్వామిగారి సాక్ష్యము:—

22-8-22 వ తేదీని మాస్త్రీమనుష్యుల దోపిడి జరిగినది. నేను అస్త్రీమ
నుష్యుల మూడెడనుండి కనిపేటగా నుంటిని. పిటూరినాగులు
వచ్చునది స్త్రీమనుష్యులలో నేనొక్కడనే యున్నాను. తక్కినవారి
రెండరును భోజనమునకు వెళ్లిరి. 800 మంది వచ్చిరి. వారు
అయిదములను పట్టుకొనివచ్చిరి. తుపాకులను కాల్చిరి. వారు
లోనికివచ్చి నన్ను చంపెదమని బెడరించిరి. రాజుగారు కట్టి
మీద కూర్చుండిరి. వారు అన్ని ఆయుధములను మందుగుండును
(ముస్త్రీము 7 కాల్చులు, 5 కత్తులు, 14 సన్నలు) తీసికొనిరి
ఒకగంటపేపు వారచటనుండి వెదలిపోయిరి. కనిపేటలో కొం
దరు పోలీసులైనను మరికొందరు నలుయినప్పటికీ యింటికిని
వెళ్లిరి. 80-10-22న నేనును చరియొక (990) కనిపేటను చింతల
పూడి ఘాట్ వద్ద కావలియొడగా పిటూరినాగులవచ్చి మమ్ము
లను పట్టుకొని కొట్టిరి. వారిలో 19-వ ముద్దాయగూడ నున్నా
డు. రైతువాని కను కృష్ణదేవీపేట స్త్రీమనుష్యుల వెళ్లితిని. దాడిలో
గా 2 నొక్కొక్కడైనా కనిపేటను కొందరు కనుగూడగా నానిని
దరిమిట్టునాని ఎక్కోగోదాను నానిని గాని గానికదవు నేసికొని
వచ్చిరి. వారిని చంపెదమని గాంగంటంవరగార్లు మట్టువర

చెప్పగా రాజుగారు రంగీకరింపలేదు. వారిని విడిపించెను. మేము
అంటాడకువచ్చెదమని దొరతనమునకు తెలుపుదని రాజుగారు రా
కనిపేటలో చెప్పెను. రాజువొమ్మంగిస్త్రీమనుష్యుల జనరలు డయిరిని
వారివద్దనుండి రాజుగారు తీసికొని దానిలో 151 వ పేజిలో
రిమార్కు వ్రాసెను. (క్రాసు) నేను రాజుగారిని బాగుగా
తెలుగుదును. కృష్ణదేవీపేట కనిపేటలను వదలక రాజువొమ్మంగి
కనిపేటలను మాత్రము వారల వదలిపో నాకు తెలియదు. నేను
పిటూరినాగులకు దొరతనమువారి రహస్యముల నేమియును
తెలుపలేదు. అని యీ సాక్షి చెప్పెను.

రాజువొమ్మంగి కొట్టెగల స్త్రీమనుష్యుల దోపిడి

శ్రీ. ఆపల నరసింహంగారి సాక్ష్యము:—“నేను అడ్డతిగ
లలో ఉట్టితనాస్తిలుదారు గాను సబు మేజిస్ట్రేటుగాను గూడ
నున్నాను. 24-8-22 వ తేదీని రాజువొమ్మంగి స్త్రీమనుష్యులను
15-10-22 వ తేదీని అడ్డతిగలస్త్రీమనుష్యులను పిటూరినాగులు దోచు
కొనిరి. (క్రాసు) నేను పిటూరినాగులను స్వయముగా రెండు
చోట్లనుగూడా చూడలేను. రెండుచోట్లనుగూడా పోలీసు
వారు పిటూరినాగులను ఎదిరించిన లేదనియును పాలములలోనికి
పారిపోయినయు గ్రామస్తులు నాతో చెప్పినది” యీ సాక్షి
చెప్పెను.

శ్రీరామరాజుగారి చరిత్ర

పిటూరి జరుగునను వదలుతులనువిని జిల్లా పోలీసు నూప
రైంట్లు వైస్రగా రొకకపోర్టు పంపిరి. దానిని (ఎఫ్ చాఖలా)
ఫిర్యాదీలు రాఖలుచేసిరి. అందు వైస్రగా రిటలు పరించిరి-
“నేను అల్లూరి శ్రీరామరాజుగారిని పిలిపించి మాటలాడితిని.
ఆతనియను 25 ఏండ్లు. ఆయన విద్యాధికుడు. అంగ్లమున
చాల బాగుగా మాటలాడగలడు. ఆయన తనచరిత్ర నిటుల
తెలిపెను.” కృష్ణజిల్లా మోగల్లుగ్రామమున నేను జననమై 14వ
ఏను వచ్చునకు నచటనేయుండి పిమ్మట కొంతకాలము రాజ
మండ్రెలోనుకరువాతరామచంద్రపురమున; బాత్యపాతకాలలోను
విద్యకభ్యసించితిని. విరాగి నై యరణ్యవాసముచేసి తరువాత సన్య
సింపు నుద్దేశముతో నాలుగేండ్లక్రిత మీ మన్యప్రా.తమునకు
వచ్చితిని” అని రాజుగారు నాతో చెప్పిరి. అది మొదలు సక్రతు
గా నరికేపట్టుము మున్నగుచోట్లకు వెళ్లుచున్నను తరుచు
మన్యములోనే కొండలలోను ఆడవులలోను ఆయన తిరుగుచుం
డెను. ప్రజలలో చిన్నచిన్న సిపిలుదావాలను పరిష్కరించుటకు
ఆరు నెలలక్రితము పంచాయితీకొద్దుల నేర్పరచెను.

అది మొదల అడవులలో సన్యాసియై తిరుగుచున్నందున కొండ
ప్రజల కాయనయందు భక్తి మొండైనది. రాజుగారికి దిగ్వికృతులు
కల వని వారు నమ్మిరి. పెద్దపులిని రాజుగారే కృష్ణదేవీపేటకు
తీసుకొనివచ్చి రెండు ఆయన అనుమతిలేకుండ దాని నెవరును
చంపలేరనియును వారు నమ్మెదరు. “నాకు దివ్యశక్తులు కల వని
అనివేకముచే ప్రజలు తలంచుచున్నారు. నేను పిటూరిని ప్రా
రంభించెద నను వదలుతులు బయలుదేరినవి. నాకు ఆసహాయా
ద్యుతముతో సంబంధ మేమియును లేదు” అని రాజుగారే
నాతో చెప్పిరి. ఆయన విశేషపుబట్టనే కట్టుకొనెను. మీరు
మన్యమును పదిలి నరికేపట్టుం వెళ్లవలెనని నేను తెలుపగా వెం
టనే ఆయన అంగీకరించెను. అసిపైంటు కమిషనరు 81 వ తే
దీని నరికేపట్టుమునకు రాగా ఆయనయెదుట రాజుగారు వ్రాత
మూలమునుగూడ నిచ్చెను. ఇపు డితడు ప్రభుత్వమునకు వ్యత
లేకముగా నేమియును చేయదలచిన ట్లగుపడలేదు గాన యిత
నిపై చర్య జరుపు టవకరము” అని ఆ రిపోర్టులో నున్నది.

(హిందూ)

అమృతసరు కొట్టటకేసులు

శిక్షలు విడుదలలు

5 గురు మహమ్మదీయులను 20 రోజులు రిమాండులో
నుంచి 30 వ తేదీని విడుదలచేరి. సురైయసాక్ష్యము రాతేను.
5 గురు కింగువులను జామినామిద వకలిరి. లాలా హరిశాను
దానుగారిని గూడ జామినామిద కడలిరి. లాలాగారి కేసు
విచారణ మొదలు జరుగును. (ఆ. వె.)

అహమదాబాదు సమై

మిల్లులలో పని ప్రారంభముగుట

కారతఖిద్దమిల్లులో 30 వ తేదీని 50 ప్రాంధమొనది.
108 & 20 వ.తన మారి కింగిమటకు పనిపాం ద్రంగీకరించిరి.

(ఆ. వె.)

స్వరాజ్యపతాక సంరక్షణము

నాగపురమున సత్కారము

28 వ తేదీని ఆరెన్టు చేయబడిన 30 మందికిని 29 వ తే
దీని 30 మందికిని 28 వ తేదీని 30 మందిని ఆరెన్టుచేసిరి.
30 వ తేదీని భారతపాతాకము వచ్చెదని 29 వ తేదీని ప్రక
టించెను. (స్వరాజ్య)

పారిశీకమున భూకలపము

చాల్సామములు రూపుమానిపోయెను

జూనికమున మొదలు జూలైమున 80 వైళ్ల దూర
మానమును టక్కుతీ త్రాచిరి అను పెద్దపట్టణమునకు గమివమున
గొప్ప భూకలపముకలిగి కొన్ని గంటలవరకును తగ్గలేదు అందు
వలన నేలకొలిది నానమ్మలు చూచిపోయిరి. చాల గ్రామములు
రూపుమాని పోయినవి అని నైచిరినుండి 28 వ తేదీని తంతి
వార్త పంపబడెనని 29 వ తేదీని కయినది ప్రతీక ప్రకటించెను.

నాకి ఆజ్ఞలుఖానుగారు

చాల జబ్బుగా నున్నారు

నాకి ఆజ్ఞలుఖానగారికి చాలజబ్బుగా నున్నదనియు
శ్రద్ధవంతి జరుగుచున్నది బోంబే క్రానికలుప్రతీక కొక
విలేఖరి వ్రాసెను.

మద్రాసుశాసనసభ- అభ్యర్థిత్యము

ఆగ్కాడు పశుగామరావుగారు, న్యాయవాది (నంద
లూరు, కడపజిల్లా) యిట్లు వ్రాయుచున్నారు. “రాబోవు
చెప్పుతరి శాసనసభ యెన్నికలలో, కడపజిల్లా మహమ్మదీ
యేతరనియోజకగర్గమునకు నియమించబడి రెండుస్థానములలో
నొకటికి అభ్యర్థిగా నియమింపబడి యున్నాడను.”

అల్లయన్న బ్యాంకుదినాలా

ఇంపీరియలు బ్యాంకు ప్రకటన

బిల్లి మోరీయాగారిని నియమించుటకుఆక్షేపణలేదు

బొంబాయి 30 మే:—ఇంపీరియలు బ్యాంకు మానేజింగి
గుగర్నరగు, (బొంబాయి) కర్. రాబర్ట్ కిన్ గారు అల్లయన్న
బ్యాంకువ్యవహారములో బొంబాయి క్రెడిటర్ల సంఘమువారి వ
క్తిత్వ ప్రత్యుత్తర మొనంగుచు, అల్లయన్న బ్యాంకు క్రెడిటర్ల
గ్రుకు నూటికి 50 చొప్పున, చెల్లి చుటకు సిద్ధముగ నుండినయు,
బిల్లిమోరీయాగారిని లిక్విడేటర్గా నొకరిని నియమించిన
యెడల దిను బాగాన ముసనంపారింతుకాను విషయ మసర్వ
వనియు జూను 1-వ తేదీన క్రెడిటర్ల సమావేశమువారు తీర్మా
నించిన తరువాత మొత్తమును చెల్లించెద మనియు చెలిసిరి.

* * * * *

అల్లయన్న బ్యాంకు ఉద్యోగియుని మోసము

పూర్వము అల్లయన్న బ్యాంకు అసిస్టెంటు ఆగ్కాంబెం
టుగా వున్న క్విడ్డర్ అనునదికు బ్యాంకు తాలూకు రిక్విలెటల
రూబు విలుగుల పేర్ల నవసారిచి ఇంగ్లండునకుపోయి అచ్చట
పోలీసులచే పట్టుకొనబడెను. అతనిమీద క్రిమినల్ కేసు గలత
నందున బ్యాంకుతాలూకు పేర్లనకడ గ్యాక్రారము జేయకుండు
టకు ఇంజక్షన్ వోకరితని 3వ తేదీ ప్రాగోల్టులో బ్యాంకు
కారుటికెక్తాపట్టగా పేర్ల బ్యాంకుకు తెందిననో చెంకనినో
కనుగొనుటకు రిస్కోగా నేర్పరచి ఇంజక్షనును ప్రాగోల్టువా
రొనగిరి.

చిట్టబద్దత్త, చిక్క, బారల మధ్య రైళ్ల రాకపోకలు
బాగు జరుగుచున్నవి.

అన్నిరకముల

“నైక్ ట్రేడింగు అప్రెయిస్ నెస్”

(200 వ సంవత్సరము ముపు స్థాపించబడిన) మెట్టి
నెగర్ సెన్సలివియెడ్ నాగిన్ నాయకుచేయబడినది
BEST & Co., Ltd,
Post Box No 63,
MADRAS.

ఆంధ్ర పత్రిక

1928-వ సం॥ మే నెల 31-వ తేది

గురువారము.

దాసుగారి ప్రసంగము

—:—:—

దేశబంధు చిత్రరంజనదాసుగారు నిన్నటిదినము సముద్రపుటాడ్డన గావించిన ప్రసంగము, వారి గాఢవిశ్వాసమును వక్రత్వ సామర్థ్యమును, చాటుచున్న ప్రస్తుత ముద్భవించిన విభేదములను మరింత విస్తరింపజేయునని భయమగుచున్నది. కొన్ని ప్రవేశమును సమర్థించుట వారి ముఖ్యోద్దేశమయినను, గాంధీమహాత్ముని సహాయనిరాకరణ కార్యక్రమమును మొదలంట నిరసించుట, ఏమాత్రము సంభావ్యముగ దోషదు. బొంబాయిందు జరిగిన అఖిలభారత కాంగ్రెసుకమిటీ సభలో రాజీ తీర్మానము సంగీకరించిన దాసుగారు, ఎక్కుడు సమరసభావము గనుజుచుట న్యాయమైయుండెను. దాసుగారి ప్రసంగము నిరాకరణోద్యమ ప్రతిపక్షులొసగు ప్రసంగముల ధోరణిబట్టెను. వారు సూచించిన ఆక్షేపణలు సామాన్యమగునవే గాని, కొత్తవిగావు. తమను ఇతరులు నిందించిన దెలిపి, దానికి దాసుగారు ప్రత్యుత్తర మొసగవలసిన యవసరమును గనుపింపదు. దాసువంటి త్యాగధనుని ప్రతికూలురు పేర్లుజెట్టి పిలిచినను, వారికి మరల ప్రత్యుత్తర మిచ్చుటకంటె ఉపేక్షవహించుటయే ధర్మము. గాంధీమహాత్ముడు కరుణదూషణభూషణములను పాటించి ఎరుగదు. వానికి ప్రత్యుత్తర మొసగుట అతని నైజమునలేదు. దాసుగారు దెలిపిన అంతఃకరణ సిద్ధాంతమును త్రోసి వేయు వారుండరు. అన్నిటికన్నను, అంతఃకరణ మెక్కుడు ప్రమాణమని మనపూర్వ లంగీకరించియు యుండిరి. దేశమంతయు నొక్కత్రోవ నడుచుచున్నన, ఆమార్గముతప్పనియే దాని ననుసరించిన అనర్థము వాటిల్లననియు, అంతఃకరణము ప్రబోధము సలుపుచో, అట్టిప్రబోధము సత్కైమించుట కష్టము. ప్రపంచ చారిత్రమునందు, సంఘముపై తిరుగుబడి, అంతరాత్మ బోధించినదిధమున నెడచి, పెక్కుకష్టములకును నష్టములకును ఓర్చినదియు గలదు. సమకాలమునందు వారిని ప్రజలు గౌరవింపకున్నను, కాలము జరిగిన కొలదిని వారిని అభింషముగ గౌరవించి, భక్తి క్రద్ధలు గనుజుజరి. వారినామములు చారిత్రమునందు సుప్రసిద్ధములై యున్నవి.

అందుచే సంఘముపైనను అధికసంఖ్యాకుల పైనను పీలు లేనపుడు తిరుగుబడుటకు మానవునకు హక్కు లేదని ఎవ్వరును జెప్పబోరు. మనస్సాక్షి ప్రశ్న యదయించునపుడు తిక్కుంగల ప్రశ్నలన్నియు దానికి లోబడక తీరదు. నిరంకుశత్వము లన్నిటిలో అధికసంఖ్యాకుల నిరంకుశత్వము చెడ్డదను సంగతియు నెక విధముగ నిజము. కాని, ఒక్క ప్రశ్నను దేశ మాలోచింపవలయును. తిరుగుబాటు మానవుని సామాన్యధర్మముగూ? సంఘాభిప్రాయమును తిరస్కరించి ఎవరి యిచ్చుపచ్చినలుల వారు సంచరించుట భావ్యమగునా? ధర్మగాని సంభవించుచున్నపుడు తిరుగుబాటు గమ్యమును ముందుగా, ఇతరసమయములం దెట్లనుష్ఠింప యభిప్రాయములను సంఘాభిప్రాయమున

కు తోనుకేయుటయన్యాయమని, దాసుగారియనను అంగీకరింపక దక్కదు. దాసుగారి సద్భావమును గాని, దేశభక్తిని గాని, ఎవ్వరును శంకింపబోరు. కానిగూర్చి ఎవ్వరయినను శంకజాపినను, దాసుగారు దాని నంతగ పాటింప నవసరము లేదు. ఏ సంఘమయినను, అధికసంఖ్యాకుల యభిప్రాయముల ననుసరించియే కొనసాగుచుండును. వీనిని అల్పసంఖ్యాకులు నిరసించ దొడంగుచో, ఏ సంఘమును తన కార్యక్రమమును కొనసాగింపజాలదు. ప్రజాస్వామ్యము ననభవించు దేశములం దెల్లను, అల్పసంఖ్యాకులు అధిక సంఖ్యాకుల నిర్ణయము నకు తలయొగ్గుట ఆచారము. అధికసంఖ్యాకుల నిరంకుశత్వమును భరించుట కష్టమయినను, అల్పసంఖ్యాకుల తిరుగుబాటువలన సంఘ విచ్ఛిన్నము జరుగును. ఎక్కుడు అనర్థములు గలుగును. అధికసంఖ్యాకుల నిర్ణయము కొనసాగుట సత్వరదేశభివృద్ధికిని, ప్రజాక్షేమమునకును మూలమార్గము. కలియుగము నందు సంఘకీర్తియే ప్రధానమని పెద్దలు సూచించియుండిరి. అందుచే, సంఘనిర్ణయమును అనుసరించుట సామాన్యసూత్రము. అసాధారణపరిస్థితులలో సంఘముపై తిరుగుబడుట, ఇందుకు మినహాయింపగును. ప్రతిసూత్రమునకును మినహాయింపులుండవలసి, ఈ సూత్రమునకును మినహాయింపు గలదు. కాని, మినహాయింపును సామాన్య సూత్రముగ భావించుట మాత్రము సమంజసము గానేరదు. సామాన్యపరిస్థితులలో కాంగ్రెసుపై తిరుగుబాటు న్యాయమని, ప్రముఖులు చెలుపుటవలన ప్రజలలో నెక్కుడు అపోహలు వ్యాపించుటకును, కాంగ్రెసు ప్రతిష్ఠ యంతరించుటకును మార్గ మేర్పడును.

ప్రజ తేర్పరచిన రాజకీయ సంస్థలలోకెల్ల కాంగ్రెసు సంస్థ మిన్నయని జెప్పకతీరదు. హిందూ దేశాభిప్రాయమును ప్రపంచము గుర్తించుటలో, కాంగ్రెసు సభాభిప్రాయమునే ప్రమాణముగ గ్రహించుచున్నది. కాంగ్రెసు సంస్థను భగ్నపరచిన, రాజకీయోద్యమములును భగ్నమగును. అధికారవర్గముపై జాపదగిన ప్రాతికూల్యమును కాంగ్రెసు సంస్థపై ద్రిక్పటయు, అదిధర్మమని బోధించుటయు, జాత్యభ్యుదయమునకు దోహద మొసగనేరవు. ఈయనాయమును గుర్తించుటయవసరము. త్రివిధ బహిష్కారమునుగూర్చి ఎగతాళిజేయుట సులభమే. కాని అందలి మూలార్థమును గ్రహించిన సందియము లేలను బాయును. సహాయ నిరాకరణోద్యమమువలన, దేశము అసలే వెనుకకు బోయెనని జెప్పకోటిలో దాసుగారు చేరుట లేదు. ఇరువది సంవత్సరముల యభివృద్ధి గతించిన రెండు సంవత్సరములలో గలిగెనని దాసుగారు తలచుచున్నాడు. ఇంతటి యభివృద్ధి గలుగుటకు, త్రివిధ బహిష్కారమేగదా కారణము. త్రివిధ బహిష్కారపు జయోపజయముల గుర్తింపవలయుననిన, మహాత్ముని దృష్టితో నీవిషయమును గుర్తించినగాని అందలి ముఖ్యభావము బోధపడదు. పాకశాలలుగాని, న్యాయస్థానములుగాని, శాసనసభలుగాని ఖాళీయయినచో, దాసుగారివలె గాంధీమహాత్ముడును సంతసించును. కాని, వానిని ఖాళీజేయుటయే గాంధీమహాత్ముని పరమావధిగాదు. సహాయ నిరాకరణోద్యమపు ముఖ్యోద్దేశమును అదిగాదు. దెడుగునకు సహాయమును సలుపకుండుట మానవుని ధర్మము. చెడుగును దొలగించుటకు మార్గమిదియని, మహాత్ముని విశ్వాసము. ఈ మార్గమును అందరును అనుసరించిన, సత్వర విజయము గలుగను. లేనియడల, విజయ సిద్ధికి

కాలముపట్టును. అంతియగాని, నిరాకరణ ప్రయత్న మెన్నటికిని వృధగాదు.

గాంధీమహాత్ముని యుద్యమమున అధికసంఖ్యాకులు చేరినను, సంఖ్యాబాహుళ్యమును మహాత్ముడంతగ పాటింపలేదు. నిష్కల్మషహృదయులు కొలదిమంది తమకార్యక్రమము సవలంబించినను, అద్భుతఫలిత ముండునని, మహాత్ముని విశ్వాసము. తన విశ్వాసమును మహాత్ముడనేకపర్యాయములు స్పష్టముగ జెలిపియుండెను. నిష్కల్మషమగు త్యాగమునం దెక్కుడు మహిమగలదని, అతని తలంపు. అందుచే, సహాయనిరాకరణము తమధర్మమని ఎవ్వరెంచెదరో, వారాధర్మము నాచరించుటయే విధియగుచున్నది. వీరాచరించెదరా, వారాచరించెదరా యని విచారించ నవసరము లేదు. సహాయ నిరాకరణోద్యమపు విలువను గ్రహించుటకు, మొత్తముకన్నను, శ్రేష్ఠతను కనిపెట్టుట యవసరము. ప్రస్తుతసమయమున కారాగృహమునకు వెడలివచ్చి వారిశేషి, సహాయనిరాకరణోద్యమ ప్రచారమున నిమగ్నులైనవాని నేమిగాంచిన, వీరిలో పలువురు పాకశాలలను న్యాయవాదవృత్తిని విస్మరించుచున్నవారే గనపించెదరు. దేశము నిపుడు నడుపుచున్న నాయకులు పెక్కుండు తమవృత్తిని విస్మరించిన న్యాయవాద కోటిలోనివారే. దేశములో వీరికున్న పలుకుబడియు పూజ్యతయు, తమవృత్తులను వదలకున్న న్యాయవాదులకు లేదనుట నిర్వివాదము. న్యాయస్థానముల, విద్యాలయముల బహిష్కారము పూర్తిగావలయుననిన, ప్రతిగ్రామమునందును పంచాయతీలను జాలీయపాకశాలలను నెలకొల్పుటయవసరము. ఇక్కార్యమును కొనసాగించుట పనిగాదా? చేయుట కేవలయు లేదనిదలచెడివారు, దూరమాలోచించిన మహాత్తర కార్యభారము కలదని గ్రహింపనేర్చురు. కేవల నిరాకరణముతో మహాత్ముడు తృప్తిజెందక నిర్మాణమును ప్రక్క జేర్చెను. రెండునుకలసి జరుగుచో, సత్వర స్వరాజ్యసిద్ధి గలుగునని సూచించెను. నిర్మాణ కార్యక్రమమునుగాని, కద్దరు అంశమునుగాని, చలుకనకేయుటవలన ప్రజలు అవసర కార్యవిముఖులగుట దప్ప, దేశమునకు వేరులాభము గలుగబోదు.

నిర్మాణకార్యక్రమము, స్వరాజ్యము సిద్ధించినగాని సాధ్యపడదని అస్సంప్రముఖులగు పూర్ణగారు నుడివిరి. నిర్మాణకార్యక్రమము స్వరాజ్యసిద్ధికి తోడ్పడునని విదితమగుచుండ, స్వరాజ్యసిద్ధికి బిమ్మట గాని దీనిని చేపట్టగూడదనుట, విత్తుముందా చెట్టుముందా యను సిద్ధాంతమును బోలియున్నది శాసనసభాబహిష్కారమునకు శాసనసభలు ఖాళీయగుటయే పరమావధి గాజాలదు. ఓటరులు పలువురు ఎన్నికలను బహిష్కరించుటచే, శాసనసభల ప్రతిష్ఠ యడుగంటెను. శాసనసభలలో బ్రవేశించిన మితవాదులుగూడ రాజీనామా నిచ్చుటకు ముందుకు వచ్చుచున్నారు. మంత్రులు రాజీనామా నిచ్చుచున్నారు. సంస్కరణములు నిరూపయోగము లనియు, సత్వరస్వరాజ్యసిద్ధి యవసరమనియు, వీరిపుడు చాటుచున్నారు. సంస్కరణములయెడ విశ్వాసము దేశమునకు బూర్తిగ నశించినది. ఇంత తిర్విరితముగ సంస్కరణముల భ్రమ పడులుటకు, ఎన్నికల బహిష్కారమే మూల కారణమగుటకు సందియము లేదు. ప్రజాభిప్రాయమునకు విరుద్ధముగ శాసనసభలలో శివధ్వ ప్రవేశించినను, శాసనసభల ప్రతిష్ఠను కాపాడలేకబోలురి. త్రివిధ బహిష్కారమును నిరసించకముందు, ఈయంతములను గ్రహించుట ముఖ్యము. సహాయ నిరాకరణమునకునిరోధము ముఖ్యమని దాసుగారు

తరుచుగ బలకుచున్నారు. గాంధీమహాత్ముడు జైలుకు వెళ్ళియుండలేదు. అధికారవర్గముతో నిరోధ మవసరమగునపుడు వెనుకీయవలదని గాంధీమహాత్ముడు సూచించినను, స్వతంత్ర ప్రవర్తనమువలననే స్వరాజ్యము సిద్ధించునని అతడు బోధించి యుండెను. స్వరాజ్యమునందలి "స్వ" యను భావము ముఖ్యమని నిరూపించెను. భారతజాతి తనను తాను బలపరుచుకొనుచు, తన యభివృద్ధి నెడగొించెడి నిరోధములను చాటుచు, శక్తి సామర్థ్యములను గడించునెడల, స్వరాజ్యసిద్ధి నేరును అటంకపరుపలేరని, మహాత్ముని సంకల్పము. స్వతంత్ర ప్రవర్తనము, మహాత్ముని మఖ్యోద్దేశమని గ్రహించుకొండ విమర్శనలు గావించుటచే అపోహలు పెక్కులు పొడముచున్నవి. గాంధీవతేతాము అధికారవర్గము వారి యాదార్యమును నమ్మనని చానుగారు తెలిపిరి. గాంధీమహాత్ముడు ఏవ్యక్తిగాని సంఘముగాని పూర్తిగ దుష్టమని భావించడు. ఎంత చెడ్డవృద్ధుడయినను, త్యాగము ముందరను, ధర్మము ముందరను తప్పక మారిపోవునని అతని దృఢవిశ్వాసము. విశ్వాసమే తమ కార్యక్రమమునకు ప్రధానమని చానుగారును నిష్పతిడినము సూచించి యుండిరి. మహాత్ముని సాధన త్యాగ సాధన, ధర్మసాధన. చానుగారి సాధన నిరోధ సాధన. ఇరువురికూను గమ్యస్థాన మొక్కటియైనను, దృష్టాంతము నందును సాధనలందును భేదముగలదు. గాంధీమహాత్ముని దృష్టికథమును స్వరాజ్యపక్షము వారంగీకరింపనంతవరకు, తాను విధించిన సాధనల యుత్పత్తివలన వారు గ్రహించజాలరు. స్వరాజ్యపక్షమువారు తమ మార్గమును ప్రజలకు బోధించునపుడు, గాంధీయర్థానుచరుల కద్దతులను నిందింపకుండుచో, బొంబాయిలో గుడిరేన రాజీప్రకారము ఎవరి కద్దతులను వారు అనుసరించుటకు వీలగునని తలంచెదము.

రామనాథనుగారి సమాధానము

కె. యల్. రామనాథనుగారు వివాదమును కట్టిపెట్టలేదు. సర్ పి. త్యాగరాయకెట్టి గారికి జవాబిచ్చుటలో, జస్తిను ఉద్యమము ఉద్వోగాపేక్షవలన జనించెనని, రామనాథను గారు సూచించిరి. ఈ యుద్యమము ఆంగ్లవిద్యాధికులనుమాత్రమే ప్రేరేపించెనని వీరంగీకరించిరి. బీదలకు సహాయము కేసెడమని మొదట ప్రకటించి, విద్యార్థికులు అధికారము నంతను చేజిక్కించుకొందురట. తమకు గలిగిన అధికారమును పలుకుబడిని స్వార్థప్రయోజనముకొరకు వినియోగించెదరట. అందుచే నాయకులకును, అనుచరులకును ఎడబాటు గలుగుట సహజమనియు, అట్టి ఎడబాటు ఇప్పుడును గలిగిననియు, రామనాథనుగారు వ్రాయుచున్నారు. అది ఎటులనయినను తొలగునటుల ప్రయత్నింపవలయునని వీరు గోరుచున్నారు. నాయకులపై సంతృప్తిని గనుకఁబడినవారు స్వలాభపరులనియు భగ్నాశ్రియులనియు నిందించుట పాడి గాదనియు, ఇదియొకవేళ నిజమయినను ఇట్టి ఫలితమునకు నాయకులే కారకులనియు, వీరి చర్యవలన జస్తినుపక్షము భగ్నమగుచున్నదనియు, రామనాథను గారు చెలుపుచున్నారు. వీరిలో నేపక్షమువారిది తక్కువ అయినను, జస్తినుపక్షమున చీలిక గలిగెనని మాత్రము విదితమగుచున్నది.

కన్సర్వేటిపుపక్షము

ఇంగ్లండులో ప్రస్తుతపు కన్సర్వేటిపు పక్షము చిరకాలము నిలువజాలదని, పరిస్థితులు చెలుపుచున్నవి. అస్తిను చేబల్గేను మొదలగు ప్రముఖులు

మంత్రివర్గమున లేకుండుట యొకలోపము. లాయడు జార్జిపక్షమువారు, అధికారపక్షమును ఎదిరించెదరనుటకు పండియములేదు. కన్సర్వేటిపుపక్షమునకును లేబరుపక్షమునకును తీవ్రసంఘర్షణము జనించునని లొపవచ్చును. ఇర్రెండుప్రీస్టీటు ప్రభుత్వముపై కుట్ర సలిపిరను నేరముమోపి బ్రిటిషుపౌరులను కొందరను ప్రవాసమంపుట అక్రమమని, బ్రిటిషు న్యాయస్థాన మిటీవలన తీర్మానించెను. ఈ కార్యమునకు బాధ్యులయిన వారిని రక్షించుటకు, ప్రభుత్వమువారు కామన్సునభ్యంతో ఇన్డెమిటీచట్టమును ప్రవేశపెట్టిరి. ఈచట్టముపై చర్చ జరుగునపుడు, ఒక సవరణపై ప్రభుత్వ మోడిపోవుటకు సంసిద్ధముగ నుండ ప్రభుత్వమువారు తమ సూచనను పెడుట కొనిరి. ప్రస్తుత సెంటిస్థితిలో, కన్సర్వేటిపు ప్రభుత్వము ప్రజలలో బెరుగుచున్న నూతనాశయములను పులపరుపనేరదు.

ఫ్రెంచివారియూహ

రూరుకు ధనము వెచ్చించువిషయమై ఫ్రెంచి ఛోబరునందు, టూర్మ్యూగారు ప్రబలముగ నాటేపీచిరి. రూరు అక్రమజాలన లాభముగలుగ లేదని సూచించిరి. పాంకేరుగారుగూడ రహస్యశభలో, రూరును వదలివేయుటకు సమ్మతించినట్లు, ఇటీవలి వృత్తాంతము చెలిపెను. ఫ్రెంచివారు తమ బింకము నింకను వదలకున్నను, జర్మనుల సాత్విక నిరోధము బలమగుకొలదియు, వెనుకగకమానరు. ఫ్రెంచివారెంత త్వరలో మేల్కొని, సమాధానమునకు గడంగిననంత శ్రేయస్కరము.

ఇర్రెండుసిద్ధి

తమకక్ష మిక పోరు చాలింపవలయునని డివెలరాగారు గోరినటుల చెలియుచున్నది. ఇంతటితో నిరుపక్షములవారికిని పోరాటమంతరించుట, శుభ సూచకము. కాని, ప్రీస్టీటు ప్రభుత్వమువారు వెనుకటి వైషమ్యమును చాలించిరి. రిపబ్లికనుపక్షము వారిలో సఖ్యపడుచో, ఉభయపక్షములకును శాశ్వతసఖ్యము గుడురును. నూతనముగ సంపాదించబడిన స్వాతంత్ర్యసఖ్యమును ఇరుపక్షముల వారును అనుభవించగలరు. ఇర్రెండు జాలినూతన శోధతో బ్రకాశింపగలదు.

పాలెస్టీను : ఎన్నికల బహిష్కారము

పాలెస్టీనులో శాసనసభల ఎన్నికలను ప్రజలు బహిష్కరించుటచే, ఎన్నికలు రద్దయ్యెనని కలలోని యల్ అఫీసువారు అజ్ఞాపించినట్లు రూటరు చెలుపుచున్నాడు. ఎన్నికల బహిష్కారమును పట్టుదలతో కొనసాగించుచో, లాభముగలదని పాలెస్టీను చారిత్రము తేటపరుచుచున్నది.

శ్రీయుత కాశీనాథుని

నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు

వీరు కన్నులు బొంబాయి నండి బయటకేరిరి. శత్రు ఉదయమునకు చెన్నపురి చేరెదరని మాట రూఢివార్త తెలిపినది.

పోస్టు ప్రకటనములు:—దక్షిణాఫ్రికాకు వెళ్లుటకు మొయిలు జూను 8 వ తేదీన సాయంత్రం 5-25 గంటల జెనరాల్ పోస్టులో కట్టివేయబడును. పోస్టు జెనరలుకు పోవు రిజిస్టరుగాని ఉత్తరములను జూను 10 ఆదివారముదయము 7 గంటలవరకును, రిజిస్టరుకు ప్రతి జూను 9 కనివారం సాయంత్రం 8 గంటలవరకును. వుదాను జెనరాల్ పోస్టునుగా వీసికొనబడును.

పోస్టాఫీసుదొంగి మోసమునకై శిక్షింపబడుట:—పింగు బ్యాంకు సామ్య సహకరించినందులకై కృష్ణ స్వామి యను తూర్పు రంగుకా పోస్టాఫీసు పెట్టగుమస్తాను 1 సంవత్సరము కనికరము విధించుచు ప్రేమియుదలపట్టి నవలంబింజక పోస్టులకు సీతాసహ చరిగనని మెజిస్ట్రేటు తల్పెను.

స్వరాజ్య పక్షము.

చానుగారి యువన్యాసము.

శాసనసభ ప్రవేశవాదము.

మదరాసు కమిషనరీ, ఆంధ్రస్వరాజ్యపక్షముల యాజమాన్యమున నిన్న సాయంత్రం 6 గంటలకు తిరుకల్గేటి నమాత్రతీర్థభాగమున నొక కథ జరిగెను. శ్రీయుత నేమకుపు రామరావు కంఠజుగాడు అగ్రాగవాధిపత్యము సహించిరి. మదరాసు మహాజనసభ, మదరాసు కొలకరుసంఘము, అమత కళావిలాససంఘము, మదరాసు కమిషనరీ స్వరాజ్యపక్షము, శ్రీయుత చిత్రరాజుగారు స్వాగత మిచ్చింపెను. వంజాయి రాష్ట్రమునకు హిందూ మహమ్మదీయ సంఘములైతను మరళము 100 తేదీయ, భారత స్వరాజ్య సంపాదకము నకు అన్నిటికన్నను హిందూ మహమ్మదీయ సంఘము అర్హతగల చునియు, మిగిలిన యన్ని విషయములను కట్టిపెట్టియైనను ఈ యొకపక్షమును వెంటించించుటకు కృషి గలుపుట యుచితమని కొలకరుసంఘము స్వాగత క్రతమునందు పాచ్చురించెను.

చాను గారు

చిత్రరాజుగారుగా రంటలు లేది తాము ప్రారంభించిన స్వరాజ్యపక్షముయొక్క అధిష్టులను కార్యక్రమమును వివరించుచు నిల్లువనగిరి.

సోదరీమణులారా, సోదరులారా,

నేను మదరాసునకే తెంచుట కిది ప్రథమ కార్యము. కాని మీరు నాయెడ నెదుకావిన ప్రేమ చిత్రకథితో నూడి యుండినచో, ఈ నా లాక కడ పటి దిగ నుండ తగు నేను మీకు నిక్కచ్చి చేయుచున్నాను. మనముగ గొప్పపోరాటమును ప్రారంభింపజూము. ఆపోరాటమునందు ఇతరరాష్ట్రముల కన్నను మదరాసు వెనుకదేదని నేను నమ్మెదను. గొప్ప పోరాటమని యంటిని ఎట్లు! అసహాయాద్యములందు రెండు సంవత్సరములు కృషిగలిగి, కొంచెము నిద్రావృత్తికొందిమి. మరల నిక్కడు మేల్కొనయెత్తించుచున్నాను. దేశస్వార్యత్యకం పాదమున కనవగు సాధనములు మనకింకను లభ్య. కానిని మన మొకింత యాపయోగింపకలసియున్నది. గయాకాంగ్రెసు జరిగిన పిమ్మట, కాంగ్రెసునందు మే మొక కక్షమును ఏర్పాటుకొంటిమి. మమ్మ పలువురు కలవిధములగు పేళ్లతో క్వరహరింజ కొచ్చిరి కాని ఎవరెన్ని పేళ్లను తెట్టినను, నేను నిష్కలమున నుండిన చూత్రము నాకు నమ్మకగలదు. మన కార్యకర్తాశ్రమము మార్చి అమార్చును భారతదేశమునకు ప్రకటించుటకు నాకు స్వాతంత్ర్యముండెనని నేను తలచితిని. దేశము నామాటకు వినునని నేను నమ్మకము గలిగియుంటిని. దేశము ఇంకను నామాటకు సంపూర్ణముగ వినుటండైనయెడల, అచిరకాలములోనే వినునని నేను నిస్సంకోచముగ చెప్పగలను.

“విప్లవకారుడనా?”

నన్ను విప్లవకారు డని క్వరహరింజ మొకలిడిరి. నాకు విప్లవములందు నమ్మకము లేదని, నేను తెల్పుట లేదు. అసహాయాద్యము మంతయు విప్లవకరమైనది. అది కాంతమైనది అదికాంతమై నట్టియు, అహింసాయుతమై నట్టియు విప్లవము నేను సామాన్యముగ విప్లవములను ప్రేమించుచుండెడి వాడను, నేను అన్నివిధములగు సారథ్యములను ఛిక్కిరించెడివాడను. నే నింతమాత్రమున కాంగ్రెసు నెడ విప్లవమును కలిగించితిని యెవరైన క్వరహరించుచో, నేనట్టి యాశోపణ కేసగింకను. కాని నేను కాంగ్రెసు కేయోభివృద్ధికి భంగకరముగ నడుచు కొంటినను నేర శోషణముందుచో ఆయాశోపణను నేను సంపూర్ణముగ ఖండించుచున్నాను. నేను ఏదిధముగ కాంగ్రెసును ఛిక్కిరించితిని. మీరు నాకు తెలుపవలె నని కోరుచున్నాను. కాంగ్రెసునందు కభ్యుధుగ నుండినగాని ఎవరను మా పక్షమునందు కభ్యుధుగ నుండుటకన్యరూ. నేను కాంగ్రెసునండి వీడి పోవలేదు. నేనొకను కాంగ్రెసునందున్నాను. కాంగ్రెసు ఏదో విధముగ నామాటవివరలెనను కోరికతోనే నీ క్రవారము సభలు చున్నాను. అది నామాట అర్థభాగము వినినది. శత్రు సంపూర్ణముగ వినును. నే నొక గొప్పకృషియగుటచే గాదు, నామాట లందు కత్య ముండుటచేకే. నే నేమియు గాక పోవచ్చును. కాని నేను నడపుకార్య విధానమును విప్లవమనుదు. స్వరాజ్య సమరమగుదు. శత్రుత్వ క్రియగుదు. ఏవేరైన సురయోగింపుదు. ప్రతికరమైనది నా కత్యంతప్రాణమునకన్న ప్రేమగన్నదైనది, ఎగత్యుత్త నను విజయముగాంచకతప్పదు. నేను కాంగ్రెసుఅధ్యక్షుడు ఉల్లంఘించినందున నన్ను విప్లవకారుడని యెరిరి. ఎట్లంటినుండి

ప్రజలను భిక్షార్థమార్గమునకు నడుపవలెనని నేను సంకల్పించితిని వారున్ననుపరింతు:ని నేనెరుగుదును. వాకు అరువది రూపాయలనుండి నియోజకములు గలరు (వోటరులు) వాని నేను ప్రజాసభకు బూనితిని. కాననసభలందు ప్రజాసభ, మొదటిసంపాదించి, వాటిని ప్రజాసభకు సమర్పించవలెనని నాకోరిక. అది యంగీకరింపబడకున్న, ప్రభుత్వము వారికాభ్యుపాదింపి, మంచియొనను, పట్టదైనను, మధ్యస్థముగ నుండి: దైనను, ప్రతిఘటింప నెంచును. కాననసభల మూలమున వారు మనము పాలించుటకు సాధ్యము చేసెను. సంస్కరణ కాననసభలద్వారా ప్రభుత్వము సాగవలయును. పరిపాలన పరిపాలన చేయవలయును. వారు సర్వస్వమును అధికారము నుపయోగించునాడదా యను ప్రశ్న వచ్చును. నియోజకముల తమసమస్యల నీయకుండునట్లు మీరుచేయవలయునట్లు వట్టుకు, ప్రభుత్వము వారు కాననసభల ద్వారా రాజ్యము చేయవలరా యని ఏల యాలోచింపరదు! మీమార్గ మనలఁబించినను, నామార్గ మనలఁబించినను, ఫల మొకటియే. అమార్గము నిరంకుశపరిపాలనము అంతమొందింపక కాననసభల మూలమున అరిగడి కరిపాలన అంత మొందించును. నేను ప్రభుత్వమువారిని చిత్తులలో పెట్టిన పేక్షించును. మనకిచ్చుము లేని యీ ప్రభుత్వమువారిని అగు సంస్కరణములను వారు తీసివేయుచు యో లేక మన కోర్కెల నంగీకరింపకయో చేయవలెను. వారు నులభముగ సంస్కరణము లంగీకరించెయెని మీరు కలంబితిరా? ఎన్నటికి: లేదు. నిరంకుశాధికారము మీ సంస్కరణములను ప్రేమించుచున్నదిని మీకు కలంబితిరా? వారియొడ మనకును ప్రేమ లేదు. నిరంకుశాధికారము మనకును ప్రేమలేదు. సార్వమేలు : కాన్పడదు. తీసివేయ సంస్కరణములను ప్రసాదించెనని నేను నమ్మును. తీసివేయవలయు సాధ్యమైయుంభిన నిరంకుశాధికారము ఈ సంస్కరణములను

భూమియే యుండదు. ప్రజలయందొకటే అభిప్రాయము. తప్పక పొట్లమెంటు కనుగొనెను. మిగిలినవారు ఇంకను దృఢ భరమొనరించుచు వారు ఇంకను హెచ్చుకొనుచున్నారు. ఈమఱు గును వారిముఖమున 'తీసివేయలేనది' వాగొరిగి. మనమును, ప్రపంచమునకాదెంతయును ఎదురెదురుగ పోటీకి నిలువలెను. తీసివేయలేనది వాగొరిగి. అప్పుడేవారు నిజస్థితిని గుర్తెరుంగ నున్నారు. అప్పుడే మిత్రులు ముఠావేరుగుదురు. ముఠా వేరునివాడు తేజమునం దొక్కడైనుండడు. స్వరాజ్యము పొర్లమెంటులను కాగనకభలవలనను కచ్చువాడని యొకతన్న. వానిని ప్రాయ మెమన కాగనకభలలో పడెనందెయ్య, వెలుపలనుండియు, అన్ని వైపులనుండియు నిరంకుశాధికారముతో పోరాడవలె ననియె. అప్పుడు, డి. ప్రభుత్వమును దుష్ట. ము గావించుటయు వెలు పలనుండి ఆకాశమోద్యమము నొకట డి. ప్రభుత్వముతో నడుపు టయుబయటిపని లో. లోను, లోపలిపని బయటికిని లాభ గా రిగ్గానుండవలెను. ఈరెండును కలపిన, నిరంకుశాధికార వర్తమున తీసివేయలేనది ది. ప్రభుత్వముగ దొచ్చెడిస్థితి ప్రాప్తముగాకమానదు. పొర్లమెంటుచర్యయు, ప్రభుత్వ చర్యయు యనుకొన్నట్లు చేసు పుంజుమారు కమాధాన మొసగియుంటిని. నేను పొర్లమెంటు చర్యను ఆపేక్షించుకలేదు. అధికవిశ్వాసము గల అసహాయవాది ప్రభుత్వ నేనును ప్రభుత్వ చర్యనే వదిలెను. కాని నేనేరంగమును విడనాడెను.

మనములతో పోటు దృఢభక్తియును లేనందున, ప్రభు త్వమువారు మనలను లక్ష్యపెట్టలేదు. వారికెట్టి యాత్మీయి గింకమైతిమి. మనము చివరవరకు పోరాడవలెను. మనవై ఒక ఆయుధము వెంబడి మరెయొక యాయుధమును ప్రయోగించు టకు మనము ప్రభుత్వమువారి కనకాళ మొసగరాదు ప్రతిమూలనుండి, ప్రతివోటునుండియు యుద్ధముచేయుదు. మీరు కాననోల్లంఘనమును ప్రారంభించుచో, అందులకు నేను మొద టివాడనుగ నుండునని యెంచుదు.

పోకనుగారు

అసాము నాయకుడగు టి. ఆర్. పోకనుగారు స్వరా జ్యపక్షమునందు చేరుడని ప్రబోధించిరి. ఈపక్షానుకూలము వందనముల నర్పించుటతో కథ ముగిసెను.

* * * *

తిలకు గాంది పటములు

దాసుగ రిచే బహిరంగ పరుపబడుట

నేటి యుద్ధము 8-20 గంటలకు పుడరాను మహాజన సభయందు తిలకు గాంది ఛాయాపటములను శ్రీయుతి దాసు గారు బహిరంగపరచుచు నిట్లుపన్యసించిరి.

భారతరత్నమునందు నికరించిన ఇరువురు మానవ శ్రేష్ఠుల ఛాయాపటముల నన్న బహిరంగపరచుమని యాహ్వానించి నందులకు నేను మిక్కిలి సర్వపడుచున్నాను. వారిరువురు మనో సంగల్పముల యందలి భేదమును జూపుట యీ సమయము. ఈ మహాజన సభ చాల కాలము క్రిందట స్థాపించబడినదనియు కాంగ్రెసు బద్ధింపక పూ ర్వమే యీ మహాజనసభయందెనియు నేను విని సంతరించితిని. తిలకుగారు ఎన్నడును సామాన్యముగ నిట్టి మహాజనసభల నిర్వహణమునందు పాల్గొనుచుండెదవారు. వీరిరువురును వేర్వేరు సందేశములను భారతదేశమునకు నొసగిరి. ఎవరైతే తమదేశము నకై కష్టములపడి సమయము వచ్చినపుడు ప్రాణమునైనను అర్పించుటకు సంసిద్ధుడగు నుండెదో, అట్టివాడు దేశము నున్నతస్థితికి క్రిందటి రాజులదను సిద్ధాంతమును జూపినది తిలకు మహా జయము. ఇక గాంధీమహాత్ముడు జూపిన తార్కాణము ఇతము. రాజకీయరంగాన కర్తవ్యముపై నిలువబడిన వారిలో గాంధీమహాత్ముని మించినవారు లేరు. ఆయనయే ప్రభువుడు. ఆయన ఈ సగరమున వెనుకనొకపర్యాయము శ్రీమద్రాజగోపాలాచారియని నొసగిన యాపహ్వానమునకు ఏల పట్టుకొనలేదని ఒక సార్లమెంటు సభ్యుడు ప్రశ్నించెను. మహాత్ముని ప్రత్యుత్తరము వాకింకను జ్ఞప్తి. లదు. ఎంతద్వంద్వము కమాధానమో జూడుదు "రాజ్యాధిపాతమును బోధించుట నాధర్మము. నేను రాజ గ్రోహమును బోధించుచుండును. బోధించుచున్నాను. అదియే నాధర్మము." ఆయన ఎప్పుడును కర్తవ్యమునైన నే నిలువబడును. సర్వముకన్నను సెలకుకాధికారకర్త మధిమ! వీరిరువురును భారతదేశము నిర్మాతలుగ కాశ్యపముగ కొనియాడబడుదు.

రాజ్యాధిపాతమును బోధించుట నాధర్మము. నేను రాజ గ్రోహమును బోధించుచుండును. బోధించుచున్నాను. అదియే నాధర్మము." ఆయన ఎప్పుడును కర్తవ్యమునైన నే నిలువబడును. సర్వముకన్నను సెలకుకాధికారకర్త మధిమ! వీరిరువురును భారతదేశము నిర్మాతలుగ కాశ్యపముగ కొనియాడబడుదు. ఈయన రాజ్యాధిపాతమును బోధించుట నాధర్మము. నేను రాజ గ్రోహమును బోధించుచుండును. బోధించుచున్నాను. అదియే నాధర్మము." ఆయన ఎప్పుడును కర్తవ్యమునైన నే నిలువబడును. సర్వముకన్నను సెలకుకాధికారకర్త మధిమ! వీరిరువురును భారతదేశము నిర్మాతలుగ కాశ్యపముగ కొనియాడబడుదు.

విదేశ వార్తలు

మరల యుద్ధమా?

సోవియటుల సన్నాహములు

మాస్కో ప్రచలనము

లండన్, మే 28:—రాత్రి 11/55 టైముస్ బ్లీక్ విలేజిరి ఇట్లు తెలుపుచున్నాడు:—చాలాదేశ యుద్ధసన్నాహములు సోవియటుల వైవిధ్యకారలచే కయ్యడచున్నయవి. తరుచు ముఖ్య సైన్యాధికారులు కలసికొని సుదీర్ఘముగాను చున్నారని మాస్కో విలేజిరి తెలుపుచున్నాడు. వైవిధ్యములకు సెలవుఇచ్చుట మానిరి. బ్ల్యాక్స్, బాల్టిక్ తీరములను కాపాడు టకు ప్రత్యేకముగ చర్యను తీసికొనుచున్నారు.

జూన్ 1 వ తేదీన సైనికరాయబార మొకటి ఆంగ్లా రా కుపహసకుగను.

నల్లమందుసంఘమువారు

బ్రిటీషువారి ఏర్పాటులు

తెనీవా, మే 28:—ఫిలిప్పైన్స్ లో నల్లమందు దురభ్యాస మును అణచుటకు అమెరికనులు చేయుచున్న ఏర్పాటులను చూడ సేరు టెనీవా గారు తెలియజేయు నల్ల మందు సంఘము వారు ఆలకించిరి. ఇతర దేశములలో నల్లమందు ఇంకను దొంగతనముగ పోవుచున్న దనియు దీని నాపుటకై ప్రయత్నములను జేయవలె ననిరి.

అంతర్జాతీయ ఒడంబడికలో జెప్పబడిన 'చెండవిధాన' మును అమలులో తెట్టవలెనని కర్ మాల్కం డిలివిజ్ శాగరు (బ్రిటనుతరపున తెలియజేసిరి. భుజించుటకు నిర్దయగ జేయబడిన నల్లమందు ఖరీదు సెట్టుకనేయవలె ననిరి. నల్లమందును రక్తమును తగ్గించివేయుటలు కనిపెట్టవలెననిరి. నల్లమందును తయారుచే యునపుడు పరిశీలించవలె ననిరి.

నల్లమందు-భారతదేశము

ఆంధ్రానుగారు-ప్రభుత్వవిధానము

లండన్, మే 29:—ప్రభుత్వవైరులును, గాంధీయవాసీ యును గూడ ప్రభుత్వమువారి నల్లమందు విధానమును ఖండించ లేదన్నమాట అసంగతముని ఆంధ్రానుగారు ఆంగ్లో - ఇండియా కు మధ్యపానసేధసంఘమువారియెదుట తెలియజేసిరి.

భారతవాయుదళ బహుళసంఖ్యాకులుగ ప్రభుత్వవిధా నము నంగీకరించలేదు. పూర్తిగ నల్లమందును నిషేధించుట వీరి ఉద్దేశ్యము.

సామీప్య ప్రాచ్యసమస్య

కరగటచ పరిష్కారము

లాసేను, మే 29:—ఇనుపదాంతో 11 కిలోమీటలు దూరపాడవు. రికి లో మీటలుకలు వెడల్పుగల ప్రదేశమును తురు ష్కలు గ్రహించిరి. వీరిని వివరములను అధికసంఘమువారు పరిష్కారము జేసిరి.

దెడలు చాతురైలుమీద పోవుట కెట్టి యభ్యంతర ముండని తురుష్కలు గ్రీకులు బల్గేరియాకు అభయము నొసగిరి.

మాల్టాలో ఉత్సాహము

మాల్టా మే 29:—సామీప్య ప్రాచ్య సమస్య త్వర లోనే పరిష్కారమగు నని సైనికకాశాసంఘము అత్యుత్సాహముగ నున్నయవి సందేహత్రము నంతకమగుచో నెలలోపుగ సైనికు లంగరను ఖాళీజేసిపోయెదరు.

ఆంగ్లో-రాషట్రీకల ఆత్మేహణ

పరామును ఆంగ్లోరా షట్రీకలు అతిదారుణముగ తూ విండుట తప్పని ఆత్మేహియము నీనిలు గగర్నిగురు బహును లక్ష్యంబు హైదరాబాదుగాను ఒకలేఖ నంపిరి.

పరిషురిపబ్లికనులు

ఆయుధములను త్యజించుట

ఆయుధములను త్యజించి 28 మే లోపుగ అస్త్ర సహ్యసమును పూర్తిజేయవలెననియు ఎవరిమీదను తుపాకులను కాల్చునాడదనియు డి. కె. లారాగారి ప్రచురణకాళివారు ప్రకటించిరి. ఆయుధములను రహస్య ప్రదేశములలో నుంచవలెనట. వివిధ స్త్రీస్త్రీలు ప్రభుత్వమువారు వీటిని తెదకవరు. ఏ వట్టు మ్మను ఇతరులు సాయాధులై ఎకరైనను తిరుగకాల్చానప్పి తేని ఆయ్యిరి డి. కె. లారాగారి అనన్య లేనిజే చేసిట్లు ననిరి.

డి. కె. లారాగారి సాధిమరతులు

విక్టోరియాలో స్థాపించబడిన ప్రభుత్వమునై దాడిపల్విన వారు ఎంతమాత్రము తరిభము జూడరాదనిరి. కాని విశాళము లను మానవలెనని. కాని అందగును దీనిని అగలవించలేదు. వివిధ ప్రభుత్వమువారు గూడ వీరి కనుసరించవలె ననిరి. వివిధ ప్రభుత్వమువా తీ. పకటనను లక్ష్యపెట్టలేదు.

కష్టకారము చేసిన మరతులకు స్త్రీస్త్రీలు లాంగకపో వుట లాభించినది. ప్రజాశక్తి: దులై కత్తిగట్టినవారి నేమిచేయ వలెనో మాకే తెలియననుట మంచిదని మాంచెట్టరు గార్డియన్ త్రీక విలేజిరి డబ్లిన్ నుండి వ్రాసెను.

తుర్కీలో యువజన క్రైస్తవ సంఘముల నెత్తివేయుట

తురుష్క ప్రభుత్వాధికారులు అనన్య లేనిజే తుర్కీలో స్థాపించబడిన క్రైస్తవ యువజనసంఘముల నెత్తివేయుటకు పోలీసువారు నిశ్చయించిరి కత్తికలు వ్రాయుచున్నది.

బెల్జియము ఇనుపదారిసమైక్య వ్యాపించుట

బ్రుసెల్స్, మే 29:—ఇనుపదారి సమైక్య ఇంకను వ్యా పించుచున్నది లీజింగర్ సిక్స్ అనివాండు ఇంజను కడుపు వాండును సమైక్యకట్టిరి. తెలిసిన, తెలిగి. పునములు మరల సాగుచున్నది.

చిత్ర వధ

ఒక కుటుంబమువాడు కొందరు గాయకులకు విం దొసర్ని ఇంటి బసయిచ్చి వారికి క్రొత్తపుట్టును నిచ్చెను. అగాయ కులకు తుగాళ గల్లి ఆరేనియంటు నన్న సామ్యుకు హానించుటకు వానియంటిలో ప్రవేశించి అతడు నిద్రించిన పిదప తలగడలతో ఆకినికి ఊపిరి సలుపకుండజేసి చంపిరిని తెల్లను విలేజిరి తెలుపు చున్నాడు.

అభయశాసనము

రెస్టరేషన్ ఆర్డరు ఆక్సు - ఆర్డరును నెలకొల్పు చట్టము

క్రింద చేయబడు ప్రతికార్యమునకు అభయశాసనమును ప్రయోగించవలెనని లిఖిలు పక్షమువారు సురక్షణ జేయుటచే ప్రతిపాదపరిస్థితు లేప్పిసినది. ఈ అభయ తొలగించుటకు అభయశాసనమును ప్రవాసములకే అకువర్తించునటుల జేసెద మని రాబర్ట్ సిసిలు ప్రభువు వాగ్దత్తము జేసెను.

తర్క - రషియా

కాకొస్తాన్ నోవీబి, మే 29:—తర్కీకిని రషియాకును భిన్నాభిప్రాయములు కల్గెనని తెలియచున్నది. సోవియటులు తురుష్క నాటను తమ చేవుల లోనికి రానియకపోవుటచే ప్రతిక్రియగ తురుష్కలు సోవియటు నాటను తమ చేవుల లోనికి రానూడదని తెలియజేయుటకు నిశ్చయించిరి తెలియ చున్నది.

బ్రిక్స్ హత్య

బో వీధిలో మోటారుబండివానిని జంపెనని ముద్రయగ జేయబడిన మ్యూజ్ ఆనువానిని వాదించుటకును తనతరపున వ్యాయాది తెల్లకొనుటకును ఇంగ్లీషువారును చెటసాలలో నుంచిరి.

లూయీ పాన్సార్ అను ప్రెంచి మహనీయుని మూరక వాని కొత్తము భగవద్ద మునందలి ప్రెంచి కాలనీలలో, అందు ముఖ్యముగ చంద్రానాగూరులో, అతివైభవముగ జరుకుటదెను.

నష్ట పరిహారములు

జర్జనుల ప్రయత్నములు

పాక్రామికుల సహకారము

లండన్, మే 29:—పాక్రా 10-35. ఎస్పెకనుండి తెలుగు మొలకపత్రికా విలేజర్ ఇట్లు ప్రాయశ్చయముగా:- జర్జనుల క్రొవ్వ కావ్యములను వారు ప్రచారమును ప్రారంభించిరి. తురు ఆక్రమణకే వలగొంది రూపును చూపటకు ప్రయత్నముచేయును. ఈ ప్రయత్నము పాక్రామికులకు ముఖ్యము పరామర్శ అక్రమణకొని తమకు ప్రయోజనము కలుగజేయుచున్నారనియు ప్రకటించిరి తెలియుటకై అదేపక్షమున మృత్యును ఏర్పరిచి ప్రచారమును నడుపుచున్నారు.

బ్రిటను పరిస్థితులు

నష్టపరిహారమునగుర్చి బ్రిటను అభిప్రాయమును కనుగొనుటకు ముగ్గురు జ్యేష్ఠమిత్రులు లండనుకు పోయి తమ ముఖ్య అధికారిగృహమునకి విమర్శించి తెలియదు. పరిహారముల విషయము బ్రిటను ఉద్దేశ్యము మారలేదని దృఢీకరించుచున్నారు. ప్రాంతు, బెల్జియముల కనుమలకును విధానమునగుర్చి జర్జనులకు బ్రిటను సలహానియరు. ఇదికథ్యము ఈవిషయము ప్రాంతు, జర్జనులకేమిదే తేల్చుకొనవలెను. తృప్తికరముగ వ్యవహారము పరిష్కారముకావలెనని తొందరపడుచున్నను బ్రిటను ఇందులో నోక్రమణ కలుగజేసికొనును.

జిన్నా, అర్ధరాత్రి, మే 29:—పరామర్శ అక్రమించుకొన్న జర్జనులకును జర్జనులు మన కియ్యలసిన నష్టపరిహారములకు ప్రతిబంధముగా ముందుకునా యని కామన్వెల్థలో అడిగిరి నష్టపరిహారప్రాముఖ్యము మనకు చేరుకొన్నటులను జేసితిమనియు వారి కిద్దురాదనియు వర్తకసంఘాధ్యక్షుడు తెలియజేసెను. పరామర్శగూడ బ్రిటిషులకు ఏర్పాటులను జేసిరి. తృప్తికరముగ పాక్రామికులను కలుగ జేసెననిరి.

మిక్రమండలి కియ్యలసిన 2500000 పౌనుల మొత్తము నకు తమకుండు 1000000 పౌనుల నిచ్చెదమని పాక్రామికులు తెలియజేసిరి. ఇది చాలదని జర్జను సాంఘికవాదులనుచున్నారు. మ్యాన్ ప్రభుత్వము చిట్టలలో నున్నదని తెలియుచున్నది. పరిశ్రమను, ప్రజాస్వామ్యవాదులను పెంపొంది పార్టీ వారు ఎదుర్కొనవలసి తెలియుచున్నది. ఇదివరలో వీరు మ్యాన్ ప్రభుత్వముచేతలే. ఇప్పుడు వారితో అంతర్భ్రుత్తి. కమ్యూనిస్టు వర్గము పెరిగిపోవుచున్నది. అశాశ్వతమైన జర్జను ప్రత్యేకమునకు గూడ ఈ అల్లరుల వ్యాపించు పనులుచేయును. ఇది వరకే పుట్టే క్యాన్సర్లో అక్కడక్కడ అల్లరులు బయలుదేరినవి. బెల్జియంలో కరిగితులు విషమాసంఘాదులను వనుచున్నారు. సోయల్స్టు రంగులని కార్యాలయమును పరామర్శలు భాగి జేసిరి. తని మరల ప్రారంభించిరి.

శ్యాన్సినీ పరిస్థితులు

పనిలేనివారి అల్లరులు

బెర్లిన్, మే 29:—శ్యాన్సినీలో అల్లరులు లేదని ప్రభుత్వమువారి దృష్టిన పనిలేనివారు పోలీసువారి ప్రధాన కార్యాలయములో ప్రత్యేకించి దొమ్మి నల్లనిదియు చాలమంది చనిపోయిరినియు, నాటకకాలము ముగిసేదాకని రియూ పనిలేనివారల నిమిత్తము నాటక సంఘాధికారులు 300000 మార్కుల నిచ్చెదమనుటచే తిరిగిపోయి రియూ ముగిసిపోయిపోవారు గూడ 500 మార్కుల నిచ్చెదనియు దుకాణములు తలపరిపు అంగదులు దొంగుకొనెదరేమో యను భయముచే మూడు బడిన పనియు బెర్లిన్ వ్యతిరేకము తెలుపుచున్నది.

దూరలో పనిలేయటకు ఇంకను 86750000 ప్రాంతుల క్యయమునకై ఆమోదించవలె నని ఆర్థిక సంఘమువారు కోర్కి ఇది ఆంగ్లేయించబడెను.

కార్య ఆర్థికమంత్రి ప్రధానమంత్రిని నిలువరించబడిరి.

పరామర్శల వైవిధ్య ఉత్తమము మరచి నెలలలో ప్రత్యేకించియిన జర్జనులలో నోకిని ప్రాంతినినెట్లడు కార్యము జర్జనులు మరల కార్మి పరామర్శలకి గాఢమును కలుగజేసిరి.

కెనియా సమస్య

భౌతికముల విషయము

లండన్, మే 29:—డి.కె.మెక్ (ప్రభుత్వలో భారతి కావ్యముల తిట్లు తెలియజేసిరిని తెలియుచున్నది:—జేషియులకు నాగరకపు పనులను చేయుటను భారతీయులు నేర్చుచున్నారు. వీనివలన భారతీయులకంటె చవుకగ తక్కువ కూలికి తనివేయుటలగుచున్నది. ఆఫ్రికనులు జేషియుల వ్యవహారములను సాధించు జేషికోనువరకు జేషియుల వ్యవహారములను సామాన్య ప్రభుత్వమువారు చూచుచుండవలెను. యూరప్షియుల కిచ్చి అధికారమును వారు దుర్వినియోగము జేయుచున్నను లా.కొనుటకు ప్రభుత్వమువారికి పిలులేదు. పోసిసికోన్సుగారి సిద్ధాంతమునే ఆవలంబించి ప్రతివాగరకపు వ్యక్తికిని నియోజకాధికారము నీయవలెను. అందరకును సమానముగ నీ యవలెను. ప్రత్యేక సాంఘిక ప్రాతినిధ్యము గూడదు నిర్బంధములను బెట్టుటకంటె అందరి కిద్దరులను తొలగించి భారతీయ ప్రతినిధులతోకావలెను. బెల్జియోని వలసపోయిన భారతీయులకు ప్రోత్సాహము నీయవలె ననిరి.

పల సైనులో ప్రాపించబడు కాననభ యెన్నికలను బహిష్కరించవలెనని అరబ్బులు నిర్ణయించుటచే ఆ ఎన్నికలు చెల్లవని అధినివేకపు కార్యాలయమువారు ప్రకటించిరి. కాత్తెలియంగ సలహాసంఘము ఏర్పడినది. ఇందులో 12 గు రసధికారసభ్యులుండెదరు. ముఖ్యముగ మహమ్మదీయమతములను అనుసరించిన 7 గురు నాయకులకు మహమ్మదీయసభ్యులుండరు.

నష్టపరిహారములనుగూర్చి ప్రాంతు బెల్జియము చర్చలో పాల్గొనుటకు 6 వ తేదీన వచ్చెనని బెల్జియము మంత్రులకు తెలియజేసిరి.

మార్కుధర పౌను 1 కి, 282000 చొప్పున విక్రయమగుచున్నది.

శారద

మూడవ సంచిక

మూడవసంచిక మూకార్యాలయమునకు చేరినది. ఇందున్న 1 గ్రంథాశాసనమందలి వ్యక్త్యము, 2 రాధాకృష్ణులు, 3 రాత్రి తరలు అను త్రివిధచిత్రములు చాల మనోహరముగా నున్నవి. భాగ్యతరలమను కీర్తికకింద ప్రకటింపబడిన మంత్రి యుగంధరుని ధీరజమును కలలోనూడ జేమమును ప్రతాపరుద్రితు నాటకమును ప్రదర్శింప గోరువారికి సహాయములుగా నున్నవి. మరొకన్ని వ్యాసములకు సంబంధించిన కథములు ఆశ్వినీయా జేషియులపటములు ముచ్చగునవిగూడ నిందు గలవు. అంతరాశ్య యనునవల క్రొత్తగా నీసంచికయందు ప్రారంభింపబడెను.

కారద, బామ్మదొడ్డయ, ఉడయగనము, ప్రేమ, పాలయలక, వలయమారుతము, కవులచవులు మున్నగువర్గములును- కన్నీటిధారల పాదములు కడిగెను, ఒక మహాపాశిక పశ్చాత్తాపము నను లెండు కథాను-ఎవరున నీగలే లేలే, హరిదంపతులు అనుపాటలు నిందుగలవు. వీసోల్లన మను నాటకమును శ్రీమధ్వాచార్య చరితమును, కారాగృహవాసమున గత సుచికల తరువాయి భాగము లిందు ప్రకటింపబడెను. ఉడయగిరి, శ్రీకృష్ణ జేషరామల పరిపాలన, ప్యాకెట్ క్రమము, విశ్వకర్మ, ప్రహరికరరాజ్యములు, కృష్ణదానకవి, గాంధీ మహాత్మునిలేఖలు, సత్య స్వరూపనిర్ణయము, అ ప్పరియాజేషము, వధువు, మున్నగు నమూల్యవ్యాసము లిందుగలవు. ఉత్తమములై ఆకర్షకములైన విషయముల నన్నిటిని సమకూర్చి ప్రకాశముల తమసంచికలలో ప్రకటింపబడు ప్రకంఠనీయు లగుచున్నారు. కారద యిప్పుడు మూడునెలల ముద్దుబాలయై ముద్దగుడుములు చేయుచు తారంగములాడుచు అల్లారుముద్దుగ సలరారుచున్నది. ఆర్థిక మహాకయ లంద రీ యనుంగు బాలికామణి నరచేతులలో నిడుకొని లాలించి పెంచి పెద్దదానిజేసి కృతకృత్యులయ్యెదరుగాక.

సంవత్సరము చురదా 7-8-0
అరు నెలలకు 4-0-0
వలయవారిటుల వ్రాయవలెను.

మేనేదరు, శారదాపత్రికా కార్యాలయము, మచిలీపట్టణము.

సామ్రాజ్యశాసనసభ

బులై సమావేశము

అనధికారసభ్యుల తీర్మానములు

రాబోవు సామ్రాజ్యసభలో రజాఆలీగారు కార్యనిష్ఠ యమున భారతవర్షము తరపున సామ్రాజ్యసమావేశమునకు వై సామ్రాజ్యని ఇరువురు భారతీయులను ప్రతినిధులుగా పంపవలెనని తీర్మాన మువహించుటకు. డాక్టర్ గార్, అదికప్రసాద సింహగారును ఇటీవలి తీర్మానమునే యనువహించుటకు. వైసామ్రాజ్య గారు ప్రతినిధిగనుండ పిలుకానివో ఇండియామంత్రి యైన నుండవచ్చునని వర్ సర్వాధికారిగా ఉవహించుటకు.

శేషసిరిఅయ్యగారు ఉపసభ్యుల సంఘమున వైసాయి గర్భిణీకేట్లు అధికారమునకుల పరిమితిని పరిస్థితులను యించుటకున, ప్రభుత్వమువారి మతివిషయక తటస్థభావమును నిలుపుటకై ఇండియా ప్రభుత్వశాసనము 113-128 సెక్షనుల తొలగించుటను తీర్మానమునువహించుటకు.

వదుకు నూలు

వదుకునూలు శేతపర్వత సంఘములవారును వదుకునూలు శేయించు కాంగ్రెసుసంఘములవారును వదుకునూలును స్వతంత్రముగా నేయించుకొనువారును వదుకునూలును కొనువర్తములను వదుకునూలు తయారుచేయువారును ముఖ్యముగా గమనింపవలసి. జేరుంటే శేతమునవానాటికి మంచినూలుతయారగు మార్గముల నాలొచించి ప్రతివానిదృష్టియు ఖద్దరు వస్త్రములయందు త్రిపునలెను. అట్లు చేయటకు వదుకునూలు మూలభరలకే కొనవలెను. తూనికపద్ధతి పూర్తిగా మారివేయవలెను. వదుకునూలు వదుకప్రారంభించిన మొదటికోజులలో సన్నని చారము తీయుటలో ప్రతివానిదృష్టియు యుండెడిది. ఆకోజులలో పుంజములు, యెన్నికలు, కట్టుకట్టుటయందు న్యాయముగా ప్రవర్తించి మూముడుకానులు పెండుడబ్బులు అమ్మెడివాడు. కాని ఇటీవల వదుకునూలు ఖర్చయెక్కువ అయినప్పటినుండి పుంజములు అవగైరాలు తక్కువ పోయెట ప్రారంభించినారు. అప్పుడు తూనికపద్ధతిని వదుకునూలు ప్రారంభించి వీక నాలుగు రూపాయలకు కొనువారు. ఇప్పుడు నానాటికి ఖరలు విషరికమై వీక విషరూపాయిలన్నతరకు కలదు. మూలకెక్కును కొనువర్తము వీకకు ౧౫౦ మూరలురాగలనూలు తయారయ్యెడిది తూనికపద్ధతులకు వీకకు 2౦,౪౦, మూలకన్న యెక్కువకచ్చుటలేదు. లావు నూలతీయుటకు సంఘములవారు తూనికపద్ధతినవలించుటయు వానితోడు తొందరలో తయారయి విశేష లాభమునుపొందు స్వలాభికరాయలులకు శ్రీల ఉత్సాహము కొంతయు కారణమయియున్నది. ఇప్పుడే తూనికపద్ధతిలకు ఖద్దరువస్త్రము మోటు తోనుచున్నది. ఎంతవరకు సన్ననిట్లులు తయారువుతూ ప్రతివారి దృష్టియు వాటిపై త్రిపులు కత్తి యున్న శేగాని ఖద్దరభివృద్ధి గాంచవలెదు. ఇకముందు ప్రతి వదుకునూలుసంఘమువారు మొదటిసారి తూనిక ప్రకారం కొనము. మూల ప్రకారం కొంటా ము పుంజములు అవగైరాలు సరిగా కట్టుండి. తక్కువ అయితే లెక్కప్రకారం డబ్బుకట్టిస్తాము అని అట్టిగా చెప్పవలెను. ఎప్పుడు ప్రతివాడుకు నివ్వర్చగా చెప్ప గలిగినాడో తమనూలు కడికే వారందరు సన్ననినూలు తీయుట యర్హించెదరు. ఎప్పుడా కోజుకంటె ఆకోజు సన్ననినూలు తయారుగనో అప్పుడే ప్రతి వారును కొంచెము ధరలు ప్రియమయినను ఖద్దరునే ధరించు నున్నసామెతురు. ఎప్పుడు సన్ననినూలు తయారయి ప్రతివారును ఖద్దరునం దవేతువదుతునో అప్పుడే ఖద్దరభివృద్ధి చేయగలుగుదుము. తూనికపద్ధతి ఉన్నంతవరకు బట్టి లాభగా నుండుటయే గాక హెచ్చుధరలయ ధరించువారు ధరింకరు. అభివృద్ధిచేయలేము. కావున ప్రతివారును తేకజేయములను విచారించి తూనిక పద్ధతిని పూర్తిగా మార్చివేయవలె నని అన్ని సంఘములవారిని కోరుచున్నాను.

కోడాలి- సరసింహారావు

ఒక ఆయిల్ ఎంజినును కొనునప్పుడు 9/ వస్తుకము, సమర్థునిగలిగినట్టి ఏదొట్లడద నుండి కొనుడు. బాగుగా తగ్గితేనే ఎంజిన్లు, మెకానిక్ తెలుసినవారు మువద్దనున్నారు. మీకే సహాయము కావలసినను రిప్పక చేయదు. BEST & Co Ltd, Post Box No 63 Madras.

జూ 20 1916

పశ్చిమగోదావరిజిల్లా కాంగ్రెసుసంఘము

పశ్చిమ గోదావరిజిల్లా కాంగ్రెసుసంఘము జూను 16 రేదీని ఉదయము 8 గంటల తాదేపల్లి గూడెములో సమావేశమగును. ముఖ్యమగు తీర్మానములను ఆలోచింపవలసియున్నది. కనుక సభ్యులెల్లరును తప్పక దయచేయ ప్రార్థితులు.

దండ - నారాయణరాజు,

కార్యదర్శి.

శ్రీ ఆంధ్రసర్వస్వతీర్థినిలయము, నల్లగొండ (విజాము)

ఈ భాషానిలయపు ద్వితీయ వార్షికోత్సవము రుద్రాక్షి నది 11 ఆదిత్య శ్రవణ 11-12 శుక్ర, శనివారముల (జూన్ 11-12 తీరు 12, 13) లో శ్రీశైవదిగవళిపుట శతావధాన లలో నొకరగు శ్రీమాన్ వేంకట రమణాచార్యులగారి యాధిపత్యమున జరుపబడును.

పరస్పానికులకు భోజనముపాఠము చేయఁబడును.

అ. వేంకట నారాయణ,

గౌరవ కార్యదర్శి.

వస్తువులు పోవుట

తెనాలినుండి ఇటికాల నూర్యవారాయణగారు తాము బెజవాడలో తీసికొనిన దేశీయవస్తువుల సమ్మతసంఘపు దరఖాస్తుపారములను 1 రేదీనిముట్టున తమ కేబుల్ నుండి పడిపోయిన నది మాకు వ్రాయఁచువారు. ఆరేదీనిలు ఎకరైకై తొరకిన అవి మాకు గాని వారిప్రాంతముల కాంగ్రెసుసంఘములకు గాని అందఁచేయ గోరెదను.

నేట్రకంటి శ్రీనివాసకోనేట్రాపు, (కార్యదర్శి, భారత కాంగ్రెసు అహ్మదాబాదు, కాకినాడ.)

విజ్ఞప్తి

శ్రీరామలింగంపేటలోని బాబుగారు నిర్దిష్ఠించిన తరువాత ప్రతియేట జరుపుచున్నదిగా శ్రీ కామేశ్వరస్వామి శివస్వామి శ్రీ బాబుగారి పేరుగా పాపించిన గురుమందిరములో సంవత్సరోత్సవము జరుప నిశ్చయించినవారు గావున వారి శిష్యులందరకు తెలియుటకు గాను, వారు ఉత్సవమునకు దయచేసి శ్రీవారి ప్రసాదపాత్రులను లభింపఁగాను ప్రకటించెదమనెడి.

కార్యకర్తలు:— జూను 8-9 దీక్ష

10 గురువార 11 దీక్షలకు అప్పదానము.

మంగళాశ్రమల్లి సత్యనారాయణమూర్తి,

కార్యదర్శి, గురుమందిరము, శ్రీకామేశ్వర.

గ్రంథనిలయము

నాగులవరం అగ్రహారం (వినుకొండ తాలూకా)

ఈ యూర శ్రీ 11 గ్రంథనిలయ మను పుస్తకభాండాగారమును సంవత్సరము క్రిందట బ్రహ్మశ్రీ వేదమూర్తులయిన వెల్లంకి వెంకటసుబ్బాశాస్త్రిగారి యధ్యక్షత్వక్రింద స్థాపనబడినది. ఇప్పటికిండు 220 పుస్తకములు గూడినది. ఇప్పటికి ఆంధ్ర కృష్ణ వారిపత్రికలు దెప్పింపబడుచున్నవి. స్వగ్రామ ఇతిగ్రామవాస్తవ్యులచే చేయబడిన చంచాలల్ల నికొన్ని పుస్తకము లీగ్రంథాలయమునకు చేరనున్నవి. గాన పుస్తకభాండాగార అభిమాను లెల్లరును వారివారికి దోవిడలు ఈ గ్రంథాలయమునకు సహాయ మొనర్చుచు రని మా ప్రార్థన.

వెల్లంకి వెంకటకృష్ణయ్య.

సవరణ

“మే 20 ఆంధ్రపత్రికలో 10 వ పుటయందు వికాళ చట్టముజిల్లా జాతీయోపసంఘము అనుశీర్షిక క్రింద ప్రచురింపబడిన దంతయు కవికొండల వేంకట సత్యవారాయణమూర్తి కార్యదర్శిగాను అన్నసంతకమునకు సంబంధించిన దని పలువురు మిత్రులు ధృవీకరించుచున్నారు. ఆసంతకము చక్కలదిగువున ప్రకటించిన లెక్కలకు మాత్రమే చెందును.”

జిల్లాసంఘము తరపున ప్రకటించబడిన సభాతీర్మానములు అధ్యక్షులు క్రింద సంతకము చేసినవి మాత్రమే అప్పటికి తయారుకాని తీర్మానము లున్నను వారిసంతకము పొందినగాని ప్రకటించ వలెండును.

మల్లిమడుగుల కోదం

ఆలమూరు డివిజను రయితులు: ఇరిగేషను

బిల్లు:— “ఆలమూరు డివిజను రయితులు యానెల 27-వ తేదీ మధ్యాహ్నమున గోదావరిజిల్లా ఆలమూరు గ్రామమున శ్రీరాజా కాకర్లపూడి నారాయణ గజపతిరాజు బహుదరుగారి యాజమాన్యముక్రింద నొకసభ గావించిరి. అందు నూతనముగ వర్షింపబడుచున్న ఇరిగేషను చట్టమునకు సాధకబాధకము లాలోచించిరి. దివాన్ బహదరు దురిశేటి శేషగిరిరావు పంతుల గారున్న శ్రీ దుర్గిరాల నూర్యప్రకాశరావు పంతులు గారున్న ఈ చట్టమునకు లాభపష్టముల గూర్చి విప్రులముగా మాట్లాడిన వెనుక సభ వారందరును ఇరిగేషనుచట్ట మాత్రమేక మగును గాని ప్రస్తుతచట్టమున విశేషమార్పు అందవలెనని తెలిపిరి. ఈ చట్టమునకు మార్పులను దెలియజేయుటలసిన దని గోదావరిమండల సంఘమును ప్రార్థించుచు సభ ముగించిరి.

జాస్తి శేషయ్య,

డిప్టీ సెక్రటరీ, మెంబర్, ఆలమూరు.

శ్రీ వేణుగోపాల జాతీయవిద్యాపీఠము

మ-రా-శ్రీ. కొమ్మూరి హనుమంతరావుగారి-తెనాలి, తనకొమరై వివాహసందర్భమున ఈపాతకాలకు పుస్తకముల వీరువానిమీదలై య. 20-10-16 బిసెగినందుకు ఎంతయు సంతసింపచున్నాము.

రాజోవు సంవత్సరమున ఈపాతకాలలో నీక్రింద నుదాహరింపబడిన ఉపాధ్యాయులు పనిచేయుదురు.

1. కోకంటి అప్పయ్యగారు	} శ్రీ శ్రీ శ్రీ
2. జనస్వామి నుబ్రహ్మణ్యంగారు (హిందీ)	
3. శ్రీమాన్. గుడిమెళ్ల తిరుమల వెంకట రంగ చాచ్యులుగారు (సంస్కృతము.)	
4. భాగవతుల వెంకట నుబ్రహ్మణ్యంగారు.	} శ్రీ శ్రీ శ్రీ
5. ,, మల్లికార్జునరావుగారు.	
6. ,, వెంకటరామశర్మగారు.	
7. బ్రహ్మాండం నరసింహంగారు.	} శ్రీ శ్రీ శ్రీ

విద్య ఉచితము - బుక్స్ టైటిల్స్ కాఫీ గలదు.

బ్రహ్మాండం నరసింహం,

కొల్లూరు, గుంటూరుజిల్లా.

గుంటూరు జిల్లా కాంగ్రెసు సంఘము

భద్రులు ఋణము

ఆంధ్రరాష్ట్ర జాతీయోపసంఘ తీర్మానము ప్రకారము 2-1-1916 కేవలం తెనాలిలో జరుగవలెను ఈ సంఘకార్య నిర్వాహకవర్గసభలో గుంటూరుజిల్లా భద్రుల ఋణము కొలదును. ఈ జిల్లాలోని భద్రుల ఋణము యీక్రింది వివరములు ఉదహరిస్తూ 2-1-1916లోగా చేరునట్లు ఋణము నిమిత్తం దరఖాస్తులు పెట్టుకొనవలెను.

(1) స్వంత పెట్టుబడి యెంత? (2) వ్యక్తి, సహస్త్రిప్రయత్నమా? (3) గత సంవత్సర లాభ పష్టములు (4) ఋణము యొక్క ఉద్దేశము (5) హామీ యెవరిచేత నిప్పించెదరు? లేదు యేమి అస్త్రీని హామీయిచ్చెదరు? (6) ప్రతివేల యెంతసంఖ్య యితర జిల్లా, రాష్ట్రములకు యెగువతి చేయుచున్నార? 2-1-1916లోగా చేసిన దరఖాస్తులను ఆ తేదీన జిల్లాభద్రులబోర్డు వారు ఆలోచించి తెలిపిల్ బోర్డుకు శిఫారుసు చేసెదరు.

మ. రాధాకృష్ణయ్య,

కార్యదర్శి.

గుంటూరుజిల్లా కాంగ్రెసుసంఘము

22-1-1916 తేదీనకు కాంటినింటులుగా చేరినవారి సంఖ్యావివరము.

గుంటూరు తాలూకా	26
బాపట్ల తాలూకా	16
తెనాలి తాలూకా	18
రేపల్లె తాలూకా	10
సర్పా రావుపేట	2
సత్తెనపల్లి	1
తల్వారు	1
	74

మద్ది రాధాకృష్ణయ్య

కార్యదర్శి

యువజనానంద సంఘము, కాకినాడ

ఈసంఘము 1916 సం. 1 రవూ, నవంబరు 1 తేదీని నీడ బాజుర విద్యావికృతికిని, ఆంధ్రనాటక కళాభివృద్ధికిని, మరియు యితరభర్తృకార్యములు చేయుటను స్థాపింపబడినది.

ఈసంఘము జమీందార్లయొక్కయు, వర్తకులయొక్కయు, భూస్వాముల యొక్కయు, ఉద్యోగిగ నుల యొక్కయు, పోషణముననుండి ముఖ్యోద్దేశముల కొనసాగించుచు దినవిదిన వృద్ధి నందుచున్నది.

వి రా శ ము లు

ఈసంఘము మారుమోత కార్యక్రమమును, భూస్వాములను, వర్తకులను, భూస్వాములను, ఉద్యోగిగ నులను నకు శ్రీ యారి కర్తృచినవేంకటరెడ్డిగారు యువజనానందసంఘ భవనము నకు దయచేసి, సుఖమువారి కార్యతీర్థుల సంతసించి సంతోషిస్తే వేయిన్నాటపదాల్ల విరాళ మొస. గిరి. ఈ సందర్భముననే సంఘాభిమానులగు మరియువురు ధనవంతులు వేంకట వేయిన్నాటపదాల్ల విరాళ మొస. గిరి. శ్రీయంత కర్తృచిన వేంకటరెడ్డిగారు మాండుముందు యొకను తగుబాధ్యతకొంది సంతోషిస్తే తోడ్పడుదు. మని వాదన మొస. గిరి.

ఈత్యాగిలారు భగవత్కృపచే నాయురాలోగైర్వ్య ర్యాభివృద్ధికి తులనానుభవ గాక.

ఉప్పల జగన్నాధరావు,

కాకినాడ.

గుంటూరుజిల్లా కాంగ్రెసుసంఘము

ఈజిల్లా కాంటినేం పాలకవర్గం తెనాలిలో జాతీయ విద్యాలయ భవనములో గాధికేతము 12-3-1916 కేవలము (జూన్ 16 ల 2 వ తేదీ) మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు జరుగును. గుంటూరుజిల్లాలో యితరవారి కాంటినేంవారి చేరివారలను దేశముగా విభజించుట. ఇంకా నైపులను చేర్చించుట ప్రయత్నములు. ఇందుకు సంబంధించిన యాచురీయములు నిర్ణయించుటకు జరుగును. కనుక కాంటినేం పాలకవర్గములో సభ్యులైనవారు తప్పక దయచేయ ప్రార్థితులు. అదనపును ఉచితము సభ సూడా ఆనాడే జరుగును.

ఈ సంఘముయొక్క కార్యనిర్వాహకవర్గ సభ 2 వాక్రింద విషయములు నిర్ణయించుటకు తెనాలిలో జాతీయవిద్యాలయ భవనములో గాధికేతము 12-3-1916 కేవలము (జూన్ 16 ల 2 వ తేదీ) మధ్యాహ్నము 2 గంటలకు జరుగును కాంటి సభ్యులు తప్పక దయచేయ ప్రార్థితులు.

విషయములు

(1) ఆంధ్రరాష్ట్ర జాతీయోపసంఘ తీర్మానము ప్రకారము జిల్లాభద్రులబోర్డు యొక్క కొనట. (2) గుంటూరుజిల్లా నుండి యెగువతి అగుచున్న భద్రుల ఋణములను గురించి. (3) ఇతర విషయములు:— నైన ఫలితపొందిన బోర్డుకు 3-1-1916 లోగాయెన్నుకొని రాష్ట్రీ ఉపసంఘమునకు తెలుపవలసియున్నది.

మ. రాధాకృష్ణయ్య,

కార్యదర్శి.

నెల్లూరు మండల బ్రాహ్మణేతర వోటర్ల సభ

20-1-1916 తేదీ సోమవారము సాయంత్రం శ్రీయంత నుంకు శ్రీరాములు శ్రేష్ఠిగారి తోటలో ఆల్పాహారపుండు తో వోటర్ల సభ జరిగినది. పూయారు 10 మంది సభ్యులుకన్పిరి.

మన జిల్లాకు గాను కాసనభక్తు పోలవసిన వారినిద్దరిని మన బ్రాహ్మణేతరులలోనుండి ఎన్నుకొన వలయుననియు వారిద్దరు కాసనభక్తు సంరక్షకులై యుండవలెననియు అట్టి వారి శేర్షరచుట ఈ సభ ప్రణాళినియు మొదట తెలిపిరి.

అంతట ఈ సభ చక్కగా ప్రవహన కాలేదనియు మనము జిల్లా కంకయు సంబంధించిన విషయమును మాట్లాడుచున్నయనియు గాన అందరమును తెలియగలందులకు ప్రతికట వ్రాయవలె ననియు అప్పుడు జిల్లా కంకయు తెలియగలదనియు సభ జరుగునాడు నెల్లూరు కోటపేటలో ద. దొర మూలకముగ తెలియజేయవలెననియు శ్రీయంత బచ్చు వెంకటసుబ్బయ్య శ్రేష్ఠిగారు తెలిపిరి.

అధ్యక్షులు ఎవరెవరు వుండవలయుకొనినో వారు ఈజూను నెల పదవ తేదీలోగా ప్రతికట మూలమున తెలుపవలె ననియు అట్టి వారందరు జూను నెల 12 తేదీని జరుగు సభకు హాజరు కావలెననియు గూడా శ్రేష్ఠిగారి తెలిపిరి.

10 వ తేదీలోగా అధ్యక్షులు తమ నామభేదములను ప్రతికామూలమున తెలుపవలె ననియు 12 వ తేదీన సభ జరుగవలెననియు తీర్మానింపబడినది. ఈ రెండు తీర్మానములతో సభ ముగింపబడినది. అంతట ప్రవహరములతోను యెర అంతి పండ్లతోను విందు జరిగినది.

ఒక విలేఖరి

హిందీ - తెలుగు
బాలశిక్ష 10-6-0
మొదటి వాచకం 0 6-
హిందీ ప్యాకెట్టు డిక్షనరీ
వెల ౧-౦-౦.
జెనుగు తెలిసినవారికి హిందీ నేర్చుకొనుట
చాలయిన సులభ శయిలిని వ్రాసుబహిషివి.
తెలుగు భిన్న ప్రత్యేకము.
ఆంధ్రపత్రిక కార్యాలయము,
మొ. 7 రంజితపేట, మద్రాసు

ఇరిగేషన్ బిల్లు

XII

అధికారము కాకినాడ నుండి వ్రాయుచున్నది:-

పండ్లపండ్ల అధికారము:- విచారణాధికారము

వర్తమానమున బిల్లు యింజనీరును జూరీచేయటము వ్యాజ్యము లేక దాఖలు సివిల్ కోర్టువారు విచారణకు పట్టకూడదని 88 వ క్లాజులో విధింపబడినది. మరియు యీ బిల్లును ఆమోదించి యుటచేత కోర్టులకు దావాలను విచారించుటకు ప్రత్యేక వ్యాజ్యస్థానముల లోకల్ గవర్నమెంటువారు చట్టమునం దిది కారణము గొనుచున్నాడు. సివిల్ కోర్టుల అధికారమును తీసి వేసి యిచ్చించుటయే యీ బిల్లుయొక్క ముఖ్యోద్దేశముని యుద్దేశిత దేశీయము. ప్రత్యేక వ్యాజ్యస్థాన నిర్మాణముయొక్క యావత్కాల విశేషముగ నిందు వెలుపడలేదు. చట్టమున తలపెట్టబడిన ప్రత్యేక వ్యాజ్యస్థానము ప్రజావిశ్వాసముకు సాత్రము కాకపోవచ్చును. పూర్వపు అధికారములందు వివాదముల విచారణ సామాన్యముగ కలెక్టరులే జరుపబడి గారి తీర్పుపై జిల్లాకలెక్టరు కచ్చి అధికార మొనగబడెను. ఆతని తీర్పును యీ చట్టమున పై అప్పీలులేదు. స్థానికములైయున్న వ్యాజ్యస్థానముల అధికారముచేతికి కడలింపి క్రొత్తవానిని నెలకొల్పటమన ప్రజలలో సంభ్రమము హెచ్చుచు గాని విశ్వాసము వృద్ధి చెందనేరదు కావున ప్రత్యేక వ్యాజ్యస్థాన స్థాపనను ఆవశ్యకము. సివిల్ కోర్టుల పోయినాడల కక్షిదారులకు కష్టములకు వగ నడుననియు చిన్న మొత్తముల తగాదాల జరిగినందున ప్రత్యేక వ్యాజ్యస్థానమున కధికార మున్నయెడల ప్రజలకు సులభముగ నుండుననియు తలపోసియుండురు. ఇది కేవలము భయ. ఈ అధికారములొన 88 వ క్లాజును ఒట్టి 18, 29, 80, 49, 54, 61, 68, 77 క్లాజులకింద చేయదగిన తగాదాలకు వ్యవహారాధికార వర్గము వారి యుత్తరవులే నిలిచియుండునగాని సివిల్ కోర్టులపొయి వ్యాజ్యము పొంద నవకాశ ముండనేరదు.

XIII

పదుమూడవ అధికారము:- నేరములను శిక్ష

లనుగురించి - ఈ బిల్లుకింద శిక్షింపదగిన నేరములను 92 వ క్లాజునందు 11 విధములుగా వివరింపబడినవి. అందు మొదటి నాలుగు కేసులకు క్రింది నేరములకు రెండువందల రూపాయలవరకు జుల్మానా అరు నెలలవరకు జైలులేక రెండును, అయిదు మొదలు పదునొకండువరకు గల్యనలు నెక్కువ క్రింది నేరములలో శిక్షింపదగినవి కలెక్టరు జుల్మానా, కాని, ఒక నెలకు మించని జైలుగాని లేక రెండునెలగాని దోషికి విధింపవచ్చును. ఈ 11 విధములగు నేరములలో 8 వ నేరపు స్వభావ మెట్టిదనగా "ఏదేని నీటిపారుదల బడియొక్క నీరుసాధారణముగా ఏకాగ్రమునమిది ప్రయోగమునకును దానికి మునుపటింత కిగిది గానుడుగట్లుగా ఆనీటిని చెరువులయొక్క కల్మషము క్రమముగా చేయుటయు "చెరువుల కల్మషము క్రమముచేయుట నేరములుగా ప్రకటించినవి" డెల్టాలలోని గ్రామములవారు నూటికి సూరుమందియుకొత్తకు గురికావలసియుండును. పంటల కాలువల నుండియు వానినుండి నింపబడిన చెరువులనుండియు నీటిని వ్యర్థ సాయమునకు స్నానసానములకు విరివిగ నుపయోగించురు. అది యే ముఖ్యజలాధారములు ఒక జలాధారము నుండి క్రొత్త నీరు ఎంచెందుటకు పయోగించుట నొక విధముగా నెరవేరుచు నుండును. పంటకాలువలలో నెత్తుడైన కల్మషరహితముగ నుండునని చెప్పబూనుట కేవలము సామాన్యము. దీనివలన 6 వ క్లాజును తీసివేయుటయో అనుకూలముగ నవరించుటయో యోచనీయము.

ఒక మునుగునీటినియొక్క లేక నీటి పారుదలనియొక్క గట్లమీద పిల్ల కాలువలమీద అడ్డముగా పడుచుగాని బద్దుగాని జెట్టును డిప్రెస్సర్లకు నిషేధించినవిదల అవిజెట్టులకు పియటల 8 వ క్లాజునుబట్టి నేరపుకారణమగును. సరిగా నేరనివారణములనుండి లోకల్ కోర్టులవద్ద వ్యవహారములను డెల్టాజిల్లాలలో పంటకాలువల విస్తీర్ణాభివృద్ధిలో గ్రామరైతుల నిర్మాణాభివృద్ధి కాలేగు పంటకాలువల పంటకాలువల క్రొత్త గా

గ్రున్న పంటల
పంటలకు

మనుష్యులకు చిరకాలమునుండి మార్కెట్ సాధనములైయున్నవి. డిప్రెస్సర్లవలన వేడరస్తా లనేకములు పెద్ద కాలువల పంటకాలువల గట్టులపైనే నేయబడియున్నవి. ఇంకను వేయిదలచిన గ్రామకోడలకు నింజనరు డిపార్టుమెంటువారి యాటం కను యాలస్యపేరుపై యున్నది. ఇంక కోర్టు కాలువ గట్టుపై డెల్టాగ నింజనరవారు రాబలను గుంజలను పొంది గమనాగమన సాగర్యమునకు నిరోధము కలిగించుచుండుట వలన కాలువ నమిషగ్రామముల నివాసులు పశుసముదాయము వదులున్న పాథ నివారణమగుటకు మారుగ నీచట్టమువలన గది పెంపొందగలదు. గ్రామరైతులు విరివిగ యభివృద్ధి యగునరకు కాలరల ముందుకాలువగట్టు యుపయోగము నేరముగ నెంచదగదు.

92 వ క్లాజులోని కోర్టు కేసుల ప్రకారము నేరములు చేసినవారిని పట్టుకొని సమావేశమునున్న మేజిస్ట్రేటుకు గాని పోలీసు స్టేషనుకుగాని తీసికొనిపోవుటకు పంపుటకు నీటి పారుదలపని మునుగునీటిపని తనవకమందున్న అఫీసరునకు 95 వ క్లాజులో అధికార మిచ్చుటకు నిర్ణయముకలదు. రెవిన్యూ బుక్లో, డేటా ఆమీను, పోలీసు కాలెన్డరి, డెల్టాలానీ, గ్రామములలోని రాగానీ పటపురకు భీకరిని వాటిని వంటి వేయవరకు సిద్ధిచిత్తుతో నండరు. పోలీస్ యింజనీరుడిపార్టు మెంటు తాజేదారులను చూచినపుడు రైతులకు భయపించు నులేగాని ముఖవికాసముకాడవట్టు వెకినను గానరాదు. అట్టివారికి నేరమునబడువారిని పట్టుకొనుటకు అధికారము నిచ్చుట యనంతకుష్టపేరునగును. పిల్లల కట్టుకు కధికారము జిల్లాకలెక్టరునుండి క్రిందివారికి కిగిలులే నేరములను పట్టుకొనుట కధికారమున యిరిగేషన్ అఫీసరు తన తాజేదారులకు నియ్యవచ్చునని కనుబడుచున్నది. డి. పి. డెల్టాలానీ మేజిస్ట్రేటు నేరముల పట్టుకొనుట కధికారములేకుండ నుమారు డెల్టాకి యేడ్డనుండి వ్యవహారము అనుకూలముగ సాగిపోవుచున్నది. ఈ క్రొత్తమామూలు తెచ్చిపెట్టినయెడల యిదివరకే భయమున పుట్టింప నవర్థమైనవారిని యెక్కువ భయము తొలగింపవచ్చు. భూతులను కాపింతురుగా నియోజకారమును వారికియ్యరకు- 1908 వ సంవత్సరమున యిరిగేషన్ అమిటీ విచారణ సందర్భమున నీవిషయము కృష్ణగోదావరి మండలాధికారులు యింజనీరు అఫీసరులకు తెలిపి అది ప్రమాదపేరుననియు డి. పి. డెల్టా తాజేదారులకట్టి అధికారముండరాదనియు నిర్ణయించుకొనినట్లు వినియుంటిమి అకమపుసాగుబడికి 20 రెల్లు కలకు హెచ్చు నీటిపన్ను మొదటి వంటకు విధించుటకు 96 వ క్లాజులో కలెక్టరు కధికారమియ్యబడుచున్నది. హెచ్చుకొన్న నీటిపన్ను విధింపబడినవాడు 92 వ క్లాజు ప్రకారము ప్రాసిక్యూషన్ చేయబడి శిక్షింపబడకూడదని బిల్లుదెలుపుచున్నది. ఇదివ్యాజ్యము క్రమము, పిన్కల్లెటాథ, ఆక్రమము, నామమాత్రవిచారణ, వైయధికారులవలన పరిహారము దొరకకపోవుట, ఉద్యోగపుఖాయమున వేతనాభివృద్ధిని కోరిన క్రింది ఉద్యోగియు లీవిషయమున నిరంకుశముగ ప్రవర్తించు విధానము కోర్టు యేండ్లనుండి పలు విధముల ప్రజల యధికారాలను దృష్టి నరికట్టుచున్నవి గవర్నర్లు జిల్లాలకు సంపాదనమునకపుడు వారితోవాడ డిప్రెస్సర్లను సభ్యులు మొలపెట్టెకొనిరి. జమాబందీ రిపోర్టులను చదివినయెడల పిన్కల్లెటాథ నెక్కుడు రాబడికందు వెలుపడుచుండు కారణములు అనుభవములకు కేవలము వివరముగ తోచకమావు. ఇట్టి సందగ్ధివిషయము నివరణిరెల్లు కేంద్రపు పన్ను విధించుట కధికారము నిచ్చుట ప్రభావశీలన పేరునగునగాన నీ విషయమునందును రి రెల్లు కన్న యెక్కువ పన్నును విధించుట కధికార ముండరాదు.

XIV

పదునాల్గవ అధికారము:- జరుగు సందర్భములందు సాధన సామగ్రిని పొందుటను గురించిన తొమ్మిదవ అధికారపు నిబంధనలను రివాజుగా చేయుటకు శిరీశుల గురించిన పదియవ అధికారపు నిబంధనలను భూస్వాములకును లివిషయమునకు వర్తింపజేయ నెంచుటలను క్రొత్తవిక్రములు రాగలవు. పరిసితుల అధికారమునందు యపేక్షియము ఈ చట్టమునుబట్టి నిబంధనలు చేయుటకు 99 వ క్లాజు ప్రకారము దొరతనమువారిధికారమునుండుకొనిరి సాధ్యమైనంతవరకు కాసన గర్భమునందే వీని నియుచ్చుట క్రయోదాయకమగుటచే నటుల గావించ దొరతనమువారు ప్రార్థితులు. కాసన నిర్మాణ సభ్యు లీవిషయము నేమరకుండురాక. నిబంధనలను చేయు అధికారము ప్రభుత్వమువారికి విడిచిపెట్టుటవలన నీ యాచరణ ముందనేక కాసనములు ప్రజలకు కష్టముగను దుర్భరముగను కనిపించుచున్నవి. నిబంధనలు కూడ కాసన నిర్మాణ సభ్యుని పొందవలెనని నియామకము లేనంతవరకు యుక్తకాల నిరోధము సాగెదను

చెన్న పురి బజారుధరలు

మేసల 31-వ తేదీ గురువారము

(1) ధాన్యములు

ధాన్యములు	బస్తాలు	మొదలు	వరకు
దనియాలు బా 1-కి	రు 45-0-0	మొదలు 55-0-0	వరకు
బియ్యం	బస్తాలు	మొదలు	వరకు
కుసుమ తెనాలివి	ప 45 గలవి	రు 11-0-0	12-0-0
మెల్లారివి	,, డిటా	,, 14-8-0	15-8-0
డిల్లీవి	,, డిటా	,, 14-0-0	15-8-0
రాగులు రా. 164 బస్తా 1-కి	,,	8-8-0	
సువ్వలు	,,	22-0-0	24-0-0

(2) పప్పు ధాన్యములు

కందులు బస్తా 1-కి 196 ర,	10-8-0	రు 11-0-0
నెనగలు	,, డిటా	,, 10-0-0 11-8-0
నెసలు	,, డిటా	,, 11-8-0 12-0-0
మినుములు	,, డిటా	,, 13-8-0 15-8-0
ఉలవలు	,, డిటా 164	,, 7-0-0 7-4-0

(3) నూనె వస్తువులు

సువ్వలునూనె బా 1-కి	రు 150-0-0	155-0-0
నెయ్యి మ 1-కి	,,	14-0-0 24-0-0
కొండాపురం వేరునెనగపప్పు బా 1-కి	,,	60-0-0 62-0-0
యితర ప్రదేశము	,,	56-0-0 58-0-0
వేరునెనగనూనె గానుగ బా 1-కి	రు 145	మి.న.నూనె 180
అమడము నూనె బా 1-కి	రు	128-0-0

(4) చిల్లర వస్తువులు

చాయపనుపు బా 1-కి	రు 165-0-0	170-0-0
మారపనుపు	,,	రు 125-0-0 180-0-0
మిరపకాయలు (గుంటూరు) బా 1-కి	రు 90-0-0	105-0-0
గుంటూరుపాయకట్టు నీలిమంతు ములుగు 1-కి	రు 40, 45	
కాకనానీ పాయకట్టు	,,	రు 60, 65
చెల్లము బా 1-కి	రు 40-0-0	50-0-0
చింతపండు పాతడి బా 1-కి	రు 48-0-0	90-0-0
,, క్రొత్తది బా 1-కి	రు 85-0-0	42-0-0

(5) ఇనుము

కట్టాల రఖం బా 1-కి	రు 87-0-0	88-0-0
చదరం	,,	88-0-0 40-0-0
రవుకు	,,	87-0-0 88-0-0

(6) లోహములు

మొడి 100 రులంకు	రు 80-0-0	85-8-0
బంగారము, రులము 1-కి	రు 24-8-0	25-0-0
సవరను 1-కి	రు 15-14-9	
ఇత్తడి బా 1-కి	రు 800-0-0	805-0-0
రాగి డిటా	రు 855-0-0	860-0-0
అస్కా చెక్కర బ 1-కి	రు	59-0-0

(7) తంగులు అలిజరైను

అవు కృష్ణుడు 20 డిగ్రీలు	రు 160-0-0	162-0-0
తొట్టికృష్ణుడు 20 డిగ్రీలు		డిటా
సింహంమార్కు 20 డిగ్రీలు		డిటా
అవుకృష్ణుడు 18	రు 145-0-0	150-0-0

నోటీసు

766

గోదావరిజిల్లా కాకినాడతాలూకా తాళ్లకేపుగ్రామం లోని పెద్దప అనే మూడు య 160 ల లంకభూమిని బందరు ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ 1888 ఫనలీగాయకు న్ను 1887 ఫనలీ అఖనవకు రి సంవత్సరములకు అమరకపరమ నేర్పాటు చేయచున్నాడు గనుక కాలువలనీగడలచినవారు 1928 సంవత్సరం జూన్ 10 తేదీలోగా నడరు కళాశాల కార్యదర్శిగారికి దరఖాస్తులు పంపగోరెదను. మా హెడ్డుఆకాంబెంటు భోగరాజు సదాశివమహర్షిగారయ ఈ నెల 31 తేదీ లగా యతు కొద్దికోజులు యాపనిమిత్తం ఆస్థానముల నుండెదరు గనుక వీలకల్గినవారు దరఖాస్తులు వాగిమూడా ఇవ్వవచ్చును. వేమూరి రామచంద్రరావు, కార్యదర్శి, ఆంధ్రప్రదేశ్ శాసనసభ, బందరు, కృష్ణాజిల్లా.

అష్టతాంజనము

డాక్టరు ఆ. లక్ష్మీపతి బి.ఎం.బి, అండు సి.ఎం. గారి పోషణ కేంద్రమును
ఆంధ్ర ఆయుర్వేదిక్ ఫార్మసి, లిమిటెడ్
హెడ్ ఆఫీసు 19, హారిస్ రోడ్డు మాంటూరొడ్డుపోస్టు, మద్రాసు.
చ్యవనప్రాసలే హ్యూము

(శ్రేష్ఠ మైన, రహస్యములేని ఆయుర్వేదీయ ఔషధములు & ఔషధకాల యిది యొక్క టెయ్ ప్రాచ్యపతీచీ శ్రేష్ఠవిధానములందరినీనట్టి, ప్రవీణులైనట్టివారిచే మిక్కిలి శాస్త్రసమ్మతముగా అతిశాస్త్రగా తయారుచేయబడిన ఔషధములు శిథిలముగా నున్నది. కొత్తది, మేలైనదియు నైన ఓషధులే ఉపయోగింపబడుచున్నది మా ఔషధకాలయందు తయారగుచున్న పలు రకముల ఔషధకాలములు గలమునందుగాని, శ్రేష్ఠతయునుగాని యితరచికిత్సలకు తీసిపోవుటలేదు
మా శుద్ధమైన చ్యవనప్రాసలే మిక్కిలి ఉపయోగకరమైన రసాయనము కఫహరమైనది
కొత్తప్రతులు ఓషధులు మొదలగువాటినుండి తయారుచేయబడినది.
1. క్షయము, శీర్షకాలముగానన్నట్టి ఉబ్బునము, రొమ్ముపడినెము, జ్వరక్షీణింపుట మున్నగువాటికి విశేషముగా ఉపయోగించు చున్నది (2) అశ్మిని హెచ్చుకేయగల ముండటవలన కాడ్లివర్ నూనెకంటెను శ్రేష్ఠ మైనదని చెప్పవచ్చును.
(3) మిక్కిలి వసోహరమైనగుచి గలదు
(4) మిక్కిలి బాధకరమైన దగ్గులవారు దీనిని విడువక నేంపిన విశేషముగా ఉమ్మిడేయ నవసరములేకనే కఫము బయటికివచ్చును 4 ఔషధుల ద్వారా 1.కి ఫర ద్దు 1 1 హాను ద్వారా 1.కి ఫర ద్దు 1/-
(5) క్షయమునందును జీర్ణక్షయము లగు అణువులను అధిశుగు శక్తిని కలిగించును శ్రీసాంగత్యాది ఆత్మచారమువలన క్షయమునను మనస్సునను, కలిగి అన్ని వ్యాధులను తొలగించును.
5000 చిన్న సముదాహరణములు ఉచితముగా పందిపెట్టుటకై ద్రోక్షయు తీర్మానించుచున్నాము దరఖాస్తునుపంపినచే మా పూర్తి క్యాటలాగు ఉచితముగా పంపబడును
మెనయ్య — డాడా అండు రో, పోల్ ఏజెంటు, నెం 260, వై.జా.బా.రోడ్, జి.టి. జడరాను.
మెనయ్య — అక్విస్ అండు రో, ఏజెంటు, నెం 174, బ్రాడ్వే, బడరాను

వెంట్రుకలే ఆందము?

రాలిపోకుండ, జాగ్రత్త!

వెంట్రుకలు దువ్వెనతో ఊడిరాకమునుచే త్వరపడుడు.
ఊడివచ్చుట మొదలు వెట్టినయెడల వెంట్రుకలుపాడైపోవును.
అంతవరకు రానియవద్దు

నేడే
కామినీయానూనెను
వాడుట మొదలు పెట్టుడు

(ఇది రిజిస్టరు చేయబడినది.)

వెంట్రుకల కెట్టి రోగమునను, ఇరో మాంద్యమునను, యిది దివ్యౌషధము
వెంట్రుకలు చిట్టుట గాని, గరకుగ గాని యుండదు
మీ వెంట్రుకలు నరుల యొప్పుటి మెత్తదగమును గల్గి కట్టుకలె నుండి మెరయు చుండును

ఈ రోజుననే దీనిని పరిశీలించి చూడుము

వెంట్రుకలు యెట్లుకృత్రిమముగ కనిపెట్టుదు

కామినీయా తలనూనెను నిన్ను సర్వోత్కృష్టమైన శేయును

వెల బుడ్డి 1-కి బిగ రూపాయ 2. పీ చార్జీలు ప్రత్యేకము.

అన్ని వోట్లలోను ఈ క్రింద తెలుపబడిన ప్రకారము విక్రయించబడుచున్నది.

మీకు సువాసన ద్రవ్యము, లేక అత్రయ కావలసినప్పుడు

“బుటో దిల్ బహారు”కు వ్రాయుడు

ఇది రిజిస్టరు చేయబడినది ఆర్యశుక్తమైన గుణములది

ఔన్న బుడ్డి 1కి ఫర ద్దు 2-0-0

డాము బుడ్డి 1కి ఫర ద్దు 0-12

క్రీడాము బుడ్డి 1-కి ఫర ద్దు 0-8-

ఇది మంధా లక్ష్యవారంవరకే

పోలు యేజెంటు - ఆంగ్లో

120

మహాకాళిభస్మము

డబ్బీ 8 అణాలు, 6 డబ్బీలు రూ 2-8-0

గారికలి చో మండ, గాజుడబ్బీలో వుంచబడి యున్నది. కొంచెము భస్మ నీళ్లతో చిక్కగాకలిపి వెంట్రుకలకు తుడుల్లవరాచి యెండించిన యెడల రెండు నెలలు ముందులో అది పుకపుట రాలిపోవును చర్మమునకు నజావుగాని మరియే చెడుగాని కల్గదు.

రాయల్ పండ్లపాడి

డబ్బీ 3 అ 12 డబ్బీలు రూ 2-0-0

పండ్లకు ముత్యమువలె తెల్లగాచేసి చిగుళ్లను గట్టివరకును తీపు, రక్తము, దుర్వాసన-పోగొట్టును

చుండుతైలము 2957

సీసా 8 అణాలు, పోస్టుఖర్చు 5 అణాలు

నవనసనూనెలకల్ల తలలో చుండు పోనివారికి ఇది చాలా ప్రశస్తమైనది దీనిని అయిదారు దినములు ఉపయోగించి చిమిడిట చుండు నిర్మూలముగా నశించును

విక్టోరియాడిపో మైలాపూరు, మదరాసు

చాకులు - తాళములు

మంకలికత్తులు

ఆ ప్రసాదముచే చేయబడినది మేలయినది

వెంటనే ధరలక్కటలాగుట వ్రాయుడు.

బి. వెంకటేశ్వర్లు అండ్ కో లిమిటెడ్

కట్టయ్య ఆండ్ లాక్ మేకర్స్ ఆండ్

3091

వెద్దాపురం (గోదావరిజిల్లా)

టెలిగ్రాఫిక్ ఆడ్రెసు “ఎండ్లీస్” వెద్దాపురం

వెంట్రుకలకి 685 శ్రీ శ్రీ చరిత్రాంజనము

బల్లారి ధర్మవరం. కృష్ణమాచార్యుల

రోషనారాళివాజి

అను నాటకము వెల రూ 1-0-0

వలయువారు బల్లారి, రమావిలాస ప్రెస్సునకు

వ్రాయునగును

మలయచందనము

గనేరియా అను సెగోగమునకు తుళారము

ః ధ్యము లేదు పిచికారితో పని లేదు.

ఎలుపు, తెలుపు, పచ్చ, అను మూడు

విధముల సెగ రోగమును మూడు

పూటలలో మాన్యును. శ్రీల కుమారు

వ్యాధులకు కూడ ఇది రాజౌషధము.

(1251) డబ్బీ 1కి వెల 2-4-0

గంధర్వ ఫార్మసి, రాయవరం (గోదావరిజిల్లా.)

మదనకామేశ్వర లేహ్యము

దుర్బలులపానికి సులభము — మేనూనె, నిక్కాళ, శుక్ర

ముగ్గులములను మొదలగు వాటిని పొరించి